

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra psychologie a patopsychologie

Diplomová práce

Lucie Kalousková

Psychologické aspekty domácího násilí

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci jsem vypracovala zcela samostatně. Veškerá literatura a další zdroje, které jsem při zpracování této práce použila, jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů a literatury.

Olomouc 2012

.....
Lucie Kalousková

Poděkování

Děkuji PhDr. Kamile Holáskové, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, za cenné rady, připomínky a podněty při zpracování diplomové práce.

Obsah

Úvod	6
I TEORETICKÁ ČÁST	
1 Úvod do problematiky domácího násilí	9
1. 1 Vymezení pojmu	9
1. 2 Charakteristika partnerského násilí	10
1. 3 Mýty o domácím násilí	11
2 Dynamika domácího násilí	13
2. 1 Znaký domácího násilí	13
2. 2 Formy domácího násilí	14
2. 3 Cyklus domácího násilí	21
3 Psychologické aspekty oběti a pachatele domácího násilí	23
3. 1 Charakteristika ženy jako oběti domácího násilí	23
3. 2 Charakteristika muže jako oběti domácího násilí	25
3. 3 Vliv domácího násilí na děti	27
3. 4 Charakteristika pachatelů domácího násilí	28
4 Teoretické příčiny domácího násilí	31
4. 1 Jednofaktorové teorie	31
4. 2 Multifaktorové teorie	32
4. 3 Biologické aspekty agresivity	34
4. 4 Agresivita v partnerském vztahu	35
5 Psychologické důsledky prožitého násilí na oběti domácího násilí	37
5. 1 Posttraumatická stresová porucha	37
5. 2 Syndrom týrané ženy	39
5. 2. 1 Naučená bezmocnost	40
5. 3 Stockholmský syndrom	41

6	Pomoc obětem domácího násilí	42
6. 1	Krizová intervence	42
6. 1. 1	Vyhodnocení nebezpečí	43
6. 1. 2	Bezpečnostní plán	44
6. 2	Intervenční centra	45
 II EMPIRICKÁ ČÁST		
7	Cíl výzkumu	48
7. 1	Stanovení hypotéz	48
8	Popis metod výzkumu	49
8. 1	Aplikace metody	49
9	Charakteristika zkoumaného vzorku	51
10	Analýza dat	53
11	Diskuse	69
 Závěr		
		75
Seznam použitých zdrojů a literatury		77
Anotace		80
Resumé		81
Seznam zkratk		83
Přílohy		84

Úvod

Domácí násilí patří k tématům, kterým je v posledních letech věnováno u nás více pozornosti. Za domácí násilí považujeme všechny druhy fyzického, sexuálních a psychického násilí ve všech typech intimních vztahů.

V České republice se podle provedených výzkumných šetření odehrává násilí v každé čtvrté rodině. Přitom ještě na počátku devadesátých let se náš stát řadil k těm zemím, pro něž jakoby domácí násilí neexistovalo. Postupně se situace začala měnit a na konci milénia se o tomto jevu začalo otevřeně hovořit jako o zásadním společenském problému, který vyžaduje ze strany státu zvýšenou pozornost. Od 1. června 2004 je domácí násilí trestným činem označeným jako **týrání osoby žijící ve společné obydli**.

Péče o oběti domácího násilí se ujaly neziskové organizace. **Erin Pizzeyová** založila v roce 1971 organizaci **Chiswick Women's Aid**, první útočiště pro týrané ženy ve Velké Británii. Výsadní postavení mezi těmito organizacemi v České republice zaujalo občanské sdružení **Bílý kruh bezpečí**, které se od roku 1991 zabývá pomocí obětem trestných činů a jemuž se podařilo prosadit v této oblasti klíčové návrhy a realizovat zásadní systémové změny.

V roce 2003 vyhlásilo deset českých nevládních organizací – za podpory Nadace Open Society Fund Praha – kampaň proti domácímu násilí na ženách. Šlo o spolky z různých českých krajů, které se v rámci své činnosti zabývají domácím násilím: ROSA (koordinátor kampaně), Acorus, Český svaz žen, Magdalenium, Most k životu, NESEHNUTÍ Brno, Poradna pro ženy v tísní, proFem, Slezská diakonie – poradna ELPIS a Ženy bez násilí. Cílem kampaně bylo zvýšit informovanost o domácím násilí.

Problém domácího násilí se netýká pouze heterosexuálních párů. Homosexuální páry mají rovněž zkušenosti s domácím násilím. Aktivistická skupina **Stonewall** usiluje dlouhodobě o to, aby právní úprava problematiky domácího násilí byla rozšířena a aplikována i na homosexuální vztahy. V roce 1994 byla ve Velké Británii založena linka pomoci pro muže, jakožto obětí domácího násilí. Zakladatelem je **Les Davidson**, který měl také zkušenosti s partnerským násilím.

Tato práce se zabývá domácím násilím jako fenoménem současné doby. Opírá se o české literární, ale i zahraniční zdroje, výstupy sociologických výzkumů a empirických šetření.

V jednotlivých kapitolách je zaměřena na základní charakteristiku domácího násilí, jeho dynamiku, charakterizuje oběti a pachatele domácího násilí a důsledky prožitého traumatu na všechny zúčastněné včetně dětí. Neopomenutelnou kapitolou jsou teoretické příčiny domácího násilí. Nepopisuje však pouze traumata ze soužití v násilném vztahu, ale poskytuje informace a snaží se ukázat, kudy vede cesta ven.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Úvod do problematiky domácího násilí

Rodinné vztahy tvoří významnou součást našeho života. Soužití s některými členy rodiny však může působit obrovské napětí, přivádět lidi k zoufalství, nebo je naplňovat značkou úzkostí a pocitem viny. Sociolog Richard J. Gelles (1997) tvrdí, že rodina je nejagresivnější skupinou ve společnosti, s výjimkou policie a armády. Také jiný významný sociolog Anthony Giddens (1999) poukazuje na to, že k násilí v rodině dochází statisticky mnohem častěji než na ulici.

Násilí páchané v rodině je tak nejrozšířenější formou násilí vůbec a zároveň formou nejméně kontrolovanou, a co do své frekvence a závažnosti, nejvíce podceňovanou.

1.1 Vymezení pojmu

Domácí násilí představuje fenomén, jehož mimořádnost plyne z toho, vůči komu a za jakých okolností je uplatňováno. Z psychologického ani právního hlediska nebyla prozatím určena jednotná definice domácího násilí. Čírtková (2004) objasňuje psychologické okolnosti, jež jsou zdůrazněny v pojmech **zneužívání partnera** (Partner Abuse) nebo **intimní násilí** (Intimate Abuse). Tyto dva pojmy zůstávají vymezeny v odborné literatuře, zatímco výraz **domácí násilí** (Domestic Violence) se díky medializaci stal obecnou formulací prezentovanou široké veřejnosti.

Termín „**domácí**“ se používá k naznačení, že se násilí odehrává v osobním vztahu. Odehrává se mezi manželi nebo osobami, kteří spolu žijí. Definici je také možno rozšířit i na další členy rodiny, například na týrání stárnoucích členů rodiny. Vymezení termínu „**násilí**“ je ještě problematičtější, neboť zahrnuje celou škálu fyzického jednání, které se obecně považuje za násilné. Může to být například fackování, rány pěstí, bití, pálení, kopání, pokusy o škrcení, třesení nebo zmítání, strkání ze schodů, či bodání. (Conway, 2007)

Obecně lze domácí násilí rozlišit na **partnerské** a **mezigenerační**. Za mezigenerační se považuje násilí směřující od rodičů k dětem, a naopak. Partnerským násilím se rozumí násilné chování v intimních vztazích. Přestože se obětí domácího násilí může stát kterýkoli člen rodiny, nejčastěji se jimi stávají ženy a děti. (Marvánková-Vargová, Pokorná & Toufarová, 2008).

V kontextu trestnosti je domácí násilí coby trestný čin označen jako **týrání osoby žijící ve společném obydlí** (Zákon č. 135/2006 Sb.)

V širším pojetí je domácí násilí definováno jako **dlouhodobé, opakované a stupňující se fyzické nebo psychické týrání osob žijících ve společném obydlí nebo osob**

blízkých, jejich ponižování, vydírání a zastrasování. Je to násilí mezi dospělými členy rodiny, špatné zacházení s dětmi i seniory. (proFem, o. p. s., 2002)

1. 2 Charakteristika partnerského násilí

Johnson (1995) rozlišuje dva typy domácího násilí a zneužívání: **běžné** (Common) **partnerské násilí** a **patriarchální teror**. Tyto dva typy se liší ve smyslu podstaty, krutosti a délky trvání zneužívání, stejně jako pohlaví oběti a pachatele. Běžné partnerské násilí má tendenci být užíváno muži i ženami s relativně nízkou frekvencí výskytu v partnerství, často nemusí vyústit ve fyzické zranění a neuplatňuje se v něm eskalace násilí. Oproti tomu patriarchální teror má tendenci být páchan spíše muži na ženách. Projevuje se zvyšováním frekvence a krutosti násilí v čase, nezahrnuje pouze fyzické a psychické násilí, ale také ekonomickou podřízenost, výhrůžky, izolaci a další kontrolní mechanismy.

Partnerské násilí se odehrává mezi lidmi, kteří jsou nebo byli spojeni společným soukromím, tzn. že se může odehrávat nejen mezi partnery sdílející společnou domácnost, ale rovněž i v počátcích či po ukončení vztahu, kdy spolu partneři již nebydlí. Násilí probíhá v soukromí, mezi blízkými lidmi a probíhá v cyklech a dlouhodobě.

Násilím mezi partnery se rozumí takové chování a jednání, které u jednoho z partnerů způsobuje strach. Prostřednictvím užití moci, kontroluje násilný partner chování druhého. (Ruhl, 1996)

Statistické ukazatele říkají, že násilí v rodině směřuje nejčastěji na ženy. V mezinárodním výzkumu násilí na ženách (Pikálková, 2004), který zkoumal míru viktimizace ze strany mužů, bylo zjištěno v procentuálním vyjádření, že zhruba **38% žen v České republice** zažilo během svého života některou z forem násilí ze strany svého partnera (současného nebo bývalého manžela/přítele). V souvislosti s trestným činem týrání osoby žijící ve společném obydlí bylo také bezprostředně ohroženo **29% dětí**. Mezi nejčastější projevy násilného chování patřily facky, kopání, kousání, údery pěstí, vyhrožování, strkání, kroucení rukou, tahání za vlasy. S těmito formami násilí zmínilo zkušenost 20-25% žen. Co se týče fyzického zranění v souvislosti s násilnými incidenty ze strany partnera, více než 90% žen uvedlo modřiny, 27% řezné rány, škrábance, popáleniny, 7% zlomeniny, poranění hlavy nebo mozku a jiná zranění. Ohrožení života v průběhu incidentu cítilo 41% respondentek.

Kromě státních výzkumných institucí získává a zpracovává údaje o výskytu násilí na ženách také řada neziskových organizací, které se na danou problematiku specializují, například **Bílý kruh bezpečí, DONA linka či ROSA**.

Mezi nejvíce citované výzkumy prevalence domácího násilí jsou studie Strause a Gellese (2006). Autoři zjistili, že téměř u poloviny (49,5%) manželských párů, které spolu žijí, došlo v průběhu trvání vztahu k nějaké formě násilí. Podle Strausovi studie provedené v roce 1975 byl celkový roční výskyt násilí u mužů na ženách 12,1%. Výzkum byl opakován v roce 1985 a ukázal nesignifikantní pokles násilí na ženách na 11,3%. Straus a Gelles prozkoumali 12 studií, pro sběr dat použili dotazník, který zjišťuje frekvenci a závažnost násilí (angl. Conflict Tactic Scale). (Ševčík, Špatenková, 2011)

1.3 Mýty o domácím násilí

Mýty a předsudky o domácím násilí jsou stále velmi rozšířené v české společnosti. Předsudky brání obětem, aby otevřeně hovořily o tom, co prožívají a vedou k jejich další viktimizaci. Tvoří překážky k hledání a poskytování účinné pomoci, omlouvají a racionalizují násilné chování pachatele a odvracejí pozornost od skutečného problému.

Mezi nejčastější mýty o domácím násilí patří mýtus, že **domácí násilí je soukromá věc, do které se nemají cizí lidi plést**. Na počátku stojí rozhodnutí partnerů, že si své problémy budou řešit sami. Domácí násilí by se nemělo tolerovat a je lhostejné, zda jde o násilí mezi blízkými nebo cizími osobami. Nemělo by být chápáno jako soukromá záležitost, jelikož každý má právo na ochranu své důstojnosti, zdraví a života. Násilné činy jsou dle českých zákonů trestné a praxe ukazuje, že účinná pomoc obětem si vyžaduje zásah zvenčí.

Za domácí násilí si může oběť sama, neboť násilnou osobu vyprovokovala. Tento stereotyp předpokládá, že domácí násilí musí mít jasnou příčinu. Důvodem k násilí může být cokoliv, co není podle představ násilné osoby. Oběť se domnívá, že v dané situaci selhala, například chybnou komunikací s partnerem. Mějme však na mysli, že za násilí je zodpovědný ten, kdo se ho dopouští a nikdo nemá právo zraňovat důstojnost a zdraví blízké osoby.

Domácí násilí jsou pouze hádky mezi partnery. Je nutné si uvědomit rozdíl mezi hádkou a násilím. Při hádce se jedná o konflikt dvou stran, které jsou přibližně stejně silné a vyrovnané. Pokud je mezi partnery nerovné postavení sil a moci, už se nejedná o hádku, ale o násilí.

Mýtus o sociálně slabých rodinách. Rozšířeným mýtem je představa, že ve středních a vyšších vrstvách společnosti se domácí násilí nevyskytuje a že postihuje pouze sociálně

slabé rodiny. Skutečnost je taková, že domácí násilí se vyskytuje ve všech společenských skupinách, nezávisle na vzdělání, bydlišti či ekonomické situaci násilné osoby a oběti. Na jeho výskyt nemá vliv věk, náboženské vyznání nebo rasa. Dojem, že násilí se týká jen určitých vrstev, vznikl zřejmě proto, že v některých skupinách společnosti se násilí utajuje více než v jiných.

Příčinou domácího násilí je alkoholismus či narkomanie násilné osoby. Tento mýtus lze vyjádřit lapidární větou: „Bije ji, protože pije“. Pravdou je, že alkohol ani drogy nejsou skutečnou příčinou domácího násilí. Funguje spíše jako omluva chování. Příčinou je snaha získat kontrolu nad partnerem. Alkohol či jiná droga může být spouštěcím prvkem, ale není příčinou násilí, jelikož násilný partner bude ubližovat v opilém i střízlivém stavu. Někdy může být užití alkoholu záměrné s cílem využít vliv alkoholu jako omluvu pro své násilné chování. (Marvánová-Vargová et al., 2008)

Situace zřejmě není tak strašná, když oběť od násilné osoby dosud neodešla. Důvodů, proč oběť zůstává ve společné obývané domácnosti s násilným partnerem, může být například strach o sebe a o děti, ekonomická závislost na partnerovi, citová závislost nebo snaha zachovat dětem úplnou rodinu. Laická veřejnost se domnívá, že typickou obětí domácího násilí je pasivní, závislá a nesamostatná žena, která si nechá vše líbit. Skutečnost je taková, že neexistuje typická oběť domácího násilí.

Mýtus o nevyhnutelnosti domácího násilí. Silně zakořeněná představa říká, že cyklus násilí je fatální. Do partnerských vztahů si přinášíme naše zkušenosti z dětství, přijímáme vzorce chování našich rodičů. Pravdou je, že násilí není nevyhnutelným jevem. Může postihnout kohokoli, aniž by zažil násilí v dětství.

Mýtus o typickém pachateli. Běžná veřejnost má představu, že pachatel domácího násilí je jedinec primitivní, nevzdělaný, impulzivní a útočný a na první pohled se liší od slušného člověka. Pravdou je, že násilná osoba může být například na svém pracovišti váženým pracovníkem, ve svém okolí je brán jako úspěšný člověk. Domácí násilník se projevuje násilnicky pouze v privátu, zatímco před okolím vystupuje jako solidní, seriózní člověk.

Oběť i násilnou osobu lze snadno rozpoznat. Domácí násilí se odehrává za zdmi domova. Násilné osoby se svému okolí jeví jako příjemní, sympatičtí lidé, kteří se ke svým partnerům a dětem chovají vzorně. Oběť se za vzniklou situaci stydí a snaží se následky agresivního jednání partnera skrýt i před zraky ostatních členů rodiny. (Čírtková, Vitoušová, 2007)

2 Dynamika domácího násilí

Domácí násilí se nevyskytuje jako ojedinělý akt, ale jedná se o dlouhodobý způsob chování jednoho partnera vůči druhému. Domácí násilí často začíná verbální agresí, která později přechází ve fyzické násilí. Násilné incidenty jsou střídány s obdobím klidu. Mezi obětí a násilníkem se vytváří zvláštní pouto vzájemné závislosti. Stále častější incidenty narušují vzájemný vztah, ze kterého se postupně vytrácejí pozitivní emoce. Násilí ve vztahu mezi partnery postupuje od kritizování, sledování, přes omezování, až po panovačné, silně kontrolující, a ve snaze izolovat oběť od rodin a přátel. Domácí násilí působí též ekonomické škody. Některé následky mohou zůstat skryté, například pracovní absence, ztráta zaměstnání, izolace, náklady na řešení potíží apod.

2.1 Znaky domácího násilí

K domácímu násilí dochází opakovaně v soukromí, skrytě mimo veřejnost. Pomáhající profesionálové musí v první řadě rozlišit, zda se jedná v daném případě o skutečné domácí násilí. K odlišení od permanentních sporů, hádek a tzv. italských domácností pomáhají následující čtyři znaky.

K určujícím znakům domácího násilí patří zejména **opakování a dlouhodobost násilí**. Dále **eskalace, postupný nárůst intenzity násilných incidentů a četnost násilí**. Násilí má svou dynamiku. Agresor stupňuje své útoky vůči své oběti a také zkracuje intervaly klidu. Střídají se období násilí a relativního klidu, případně tzv. „medových dnů“, které následují po napadení.

Blízký **vztah mezi pachatelem a obětí** je dalším ze znaků domácího násilí. V případě domácího násilí je pachatel vždy znám, jelikož oběť s ním žije v intimním vztahu. U sexuálního násilí může být pachatelem kdokoli, kolega, neznámý na ulici, ve veřejných prostorách apod.

Dle **pohlaví oběti**, jako znaku domácího násilí, se podle současné odborné literatury obětí stávají jak ženy, tak muži. U sexuálního násilí bývá momentálně tento výraz spojován s dovětkem „na ženách“.

K významným znakům domácího násilí patří především **soukromí jako místo, kde dochází k partnerskému násilí**. K domácímu násilí dochází mezi mužem a ženou, ať už v podobě manželství nebo partnerství (druh-družka). Agresivní partner svoji oběť napadá nejčastěji ve společně obývaném bytě, kdy oběť nemá možnost pomoci zvenčí.

Moc a kontrola, nenápadnost počínajícího domácího násilí je dalším z uváděných znaků domácího násilí. Zajímavým znakem je též **specifičnost příčin a kořenů domácího násilí**. (Čírtková et al., 2007)

2.2 Formy domácího násilí

Domácí násilí se neomezuje pouze na izolované epizody fyzického násilí. Je to celý způsob života – způsob jednání s obětí. Níže uvedené formy domácího násilí se slévají do celku týrání a ovládání oběti. V domácím násilí jde o moc a kontrolu nad obětí. Jedinec se může stát obětí domácího násilí, aniž by jej kdokoli uhodil.

Fyzické násilí

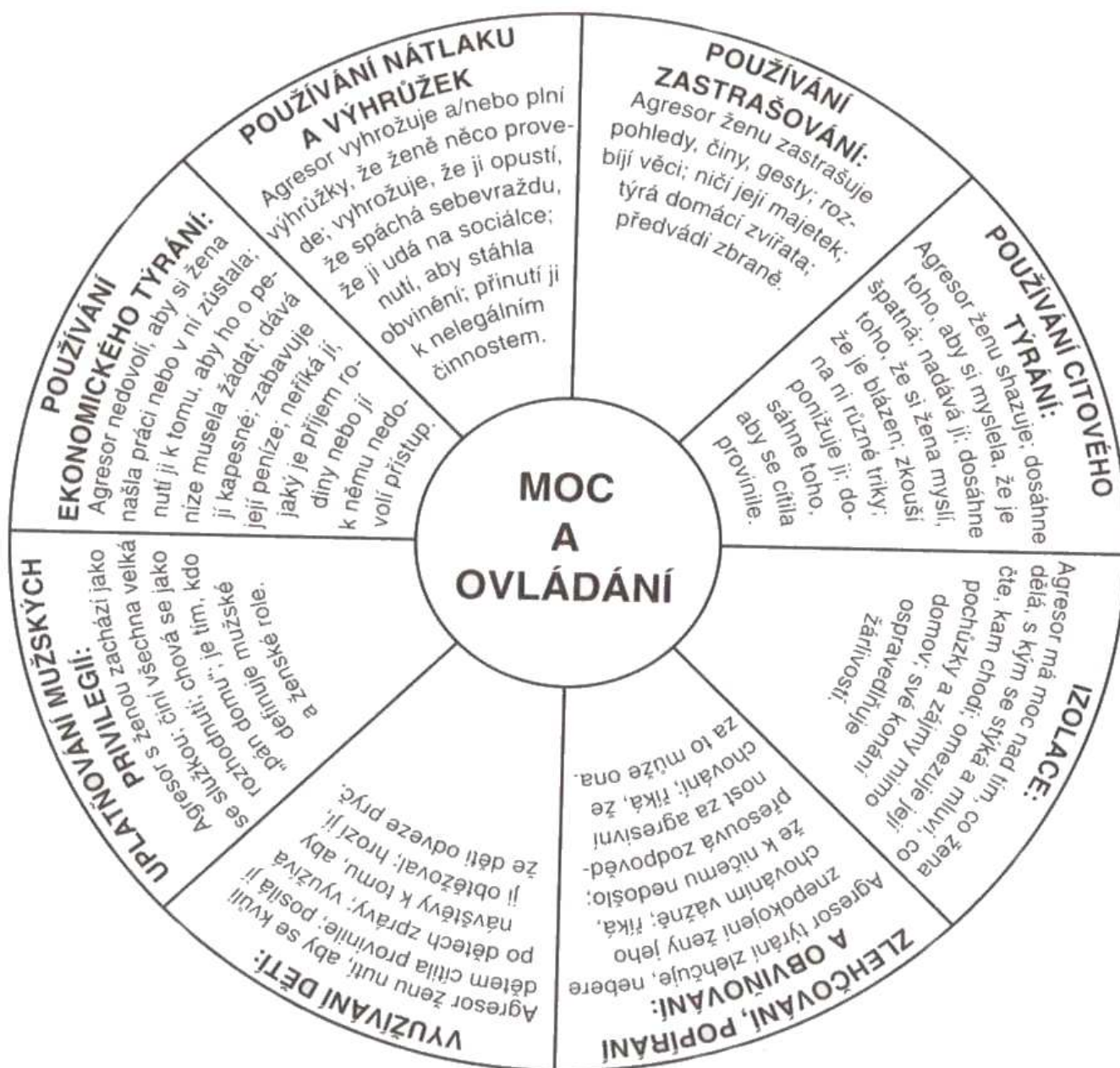
Mezi projevy fyzického násilí patří od prostého pošťuchování, štípání, až po tahání za vlasy či ataky nožem či jinou zbraní. Fyzické násilí může zahrnovat i méně obvyklé fyzické ataky. Jeden z partnerů se může stát obětí domácího násilí, aniž by jej druhý partner udeřil. Existuje mnoho způsobů fyzického týrání, kterým mohou být oběti vystaveny, například **svázání nebo spoutání, fackování, nasazení roubíku nebo pytle přes hlavu, míření zbraní nebo přímý, útok, přinucení k požití drog, pálení cigaretou, dušení, oběť musí nehybně sedět a agresor na ni plive**.

Fyzické ataky jsou jen částí problému. Domácí násilí zahrnuje celou škálu dalšího jednání agresora, jehož cílem je získat nad obětí moc a ovládat ji. V některých případech nemusí docházet k žádnému fyzickému týrání, ale k dlouhodobému citovému týrání. Právě tento druh násilí napáchá nejvíce škod. Rány po fyzickém násilí (modřiny, jizvy) se časem zahojí. (Mach, Šmolka, 1999)

Existuje několik druhů agresivního chování, které se znázorňují v grafickém schématu tzv. **duluthského modelu**. Toto schéma běžně používá také organizace Womens's Aid. Znázorňuje, jak citové týrání posiluje a podporuje fyzické a sexuální násilí. Středem kruhu je **moc a ovládání**, což je cílem a výsledkem násilí a týrání. (Conway, 2007)

Pachatelé domácího násilí hodnotí své chování jako spontánní reakci na nepříjemnou situaci nebo pochopitelnou reakci na způsobenou křivdu. Když agresori používají fráze typu „prostě jsem vybuchl“, často mají namysli, že v tu chvíli začali být ke své partnerce agresivní. Příčinou výbuchu je fakt, že ztrácí kontrolu nad situací nebo nad svým partnerem. Násilné jednání je založeno na přesvědčení, že je to oprávněný způsob k dosažení a upevnění této pozice.

Pokud násilník tvrdí, že za to může pouze nekontrolovatelný výbuch hněvu, a ne on, tak se necítí být ani odpovědný za své činy ani není schopen změny. (Marvánová-Vargová et al., 2008)

Obrázek č. 1 Duluthský model

Zdroj: Conway, 2007, str. 16

Psychické násilí

Emocionální týrání je nejvíce zničujícím aspektem domácího násilí. Pachatelé vyvolávají ve své oběti pocity viny a méněcennosti. Útočí na sebehodnocení partnera, ve snaze získat nad ní moc, aby s ní mohl manipulovat. Účelem ponižování je potvrzení dominantního postavení.

Často je doprovázeno dalšími formami týrání a může se projevit ve formě **nadávek, neustálého kritizování, zpochybňování duševního zdraví oběti, využívání dětí, zlehčování, popírání či obviňování**.

Rčení „nadávka neboli“ v kontextu domácího násilí neplatí. Hanlivé výrazy směřující k ženám mají sexuální povahu (například děvka, kurva, coura). Jejich časté používání může značit agresorovo chápání ženské role a hodnoty.

Citové týrání zanechává hluboké, skryté rány, kterými oběť trpí dlouhá léta. Následky takového týrání mohou změnit osobnost oběti a bez pomoci nejsou schopni vést plnohodnotný život v budoucnosti.

Kritika může být sdělována a formulována tak, aby podpořila agresorovu věrohodnost a vzbudila sympatie. Historky z domácího prostředí účinkují nenápadně (například: „Musím děti sám obléknout, ona by to neudělala.“), aniž by si to kdokoli uvědomil, vykreslí agresor sebe samého jako toho, který ve vztahu trpí. Když potom oběť vypovídá o násilí nebo partnera opustí, ostatní jí moc nevěří, nebo dojdou k závěru, že partnera k „tomu donutila“.

V jiných případech agresor oběti opakovaně tvrdí, že si týrání vymýšlí nebo že si lidé budou myslet, že se zbláznila nebo lže, když obviní svého od pohledu slušného partnera z týrání. Mnoho agresorů dokáže mimo domov vystupovat zcela jako jiný člověk. Oběť pak vidí rozdílnou stránku partnerovy osobnosti a začne přemýšlet nad tím, jestli tohle není ten pravý charakter manžela a ten agresivní muž doma není jen její představa, protože nikdo jiný násilí nevidí, nemá nikoho, kdo by se za ni postavil - zde se jedná o **zpochybňování duševního zdraví oběti**.

Využívání dětí je jednou z taktik citového vydírání. Agresor toto zneužívá tvrzením, že když jej oběť opustí, děti budou velmi trpět. Nebo tvrdí, že je špatná matka, když rozvrací rodinu. Agresivní partner může také hrozit ublížením dítětem. Když dojde k odluce partnerů, agresor se může snažit o využití dětí s cílem, aby oběť přesvědčil a přiměl k návratu.

V mnoha případech nerovných vztahů má muž naprostou moc. Vztah je založen na rodově podmíněných stereotypech. Žena je na svém partnerovi závislá, nemůže být svou vlastní paní, mít vlastní názory a přání. Uplatňováním mužských privilegií se násilné chování posiluje a dalšími způsoby prosazuje svou autoritu v rodině třeba výroky, že **muž je živitel**

rodiny a pracuje, proto nebude nijak pomáhat s domácností nebo s péčí o děti, toto je „ženská práce“, muž rozhoduje do které školy budou děti chodit, kam pojednou na prázdniny nebo jestli se přestěhují, trvá na tom, že jedině on bude řídit rodinný vůz.

Bagatelizování, **popírání, zlehčování a obviňování** jsou další projevy agresivního chování. Agresor odmítá nebo nechce připustit, jakou má jeho chování povahu a důsledky. Tím, že agresivní partner odmítá své chování přiznat, zbavuje tak vzájemný vztah možnosti uznat, že mají problém a spolupracovat na jeho obnově. Své chování se snaží zlehčit před policií, popřít své chování nebo přenést odpovědnost za své činy na něco nebo někoho jiného:

„Prosím tě, proč brečíš, vždyť to bylo jen poplácání z lásky.“

„Každý se občas přestane ovládat. To je toho. Nikdo jiný by kvůli tomu tolik nenadělal.“

„Ona přehání. Strčil jsem do ní, ale nikdy jsem ji neuhodil.“

„Lže, protože mě chce dostat z domu.“

„Vůbec to nebylo úmyslné, zakopla a spadla ze schodů, ona to moc dobře ví.“

„Provokovala mě.“

„Byl jsem opilý. Nebyla to vlastně moje chyba.“

„Ostatní také bijí své ženy. Nechci před kamarády vypadat jako měkota. Všichni viděli, jak se na toho barmana usmívala.“ (Conway, 2007)

Sexuální násilí

O sexuálním násilí hovoříme v případě, že je žena k pohlavnímu styku nucena, čili pohlavní styk ze strany partnera je násilný a vynucený. Násilný partner se **domáhá pohlavního styku násilím nebo výhrůžkami, nucením partnera k sexuálním praktikám proti jeho vůli, používáním ponižujících sexuálních příkazů** apod. Jiný charakter sexuálního násilí může být v podobě nucení k oblékání se nebo k činnostem, které jsou považovány za ponižující či **přinucení k pohlavnímu styku za přítomnosti jiných osob**.

Nucení k pohlavnímu styku nebo k jiným sexuálním praktikám bývá v abusivním vztahu spíše pravidlem než výjimkou. Většina násilníků nepovažuje své jednání za sexuální obtěžování nebo dokonce zneužívání. Milostný akt po násilném incidentu vnáší do takového vztahu matoucí dynamiku. V některých ženách může vzbuzovat pocit naděje na zlepšení, v jiných zvětšuje pocit ponižení. Pohlavní styk s mužem, který je před chvílí zbil, považují za znásilnění.

Tento jev souvisí s tím, že mnoho mužů (ale i žen) je přesvědčeno o tom, že mají na pohlavní akt se svou partnerkou výhradní právo. Agresor nemůže považovat partnerčino svolení k pohlavnímu styku jako přijetí jeho nevyslovené omluvy. Tyto dezinterpretace mu

dávají oprávnění k nepřijetí odpovědnosti za abusivní chování. (Marvánová-Vargová et al., 2008)

Ekonomické násilí

Násilní partneři se snaží svou partnerku dostat do ekonomické závislosti. Své partnerce mohou například **upírat peníze, berou jí příspěvky na děti, nedovolí jí pracovat**. Běžnou formou ekonomického týrání je, že muž odmítá dávat své partnerce peníze na hygienické potřeby, čímž si zajistí, aby každý měsíc musela strávit určitý čas doma. Násilný partner drží ženu neustále ve finanční tísní, žena jej musí žádat o peníze i na provoz domácnosti, potřeby dětí apod. Tímto násilnému partnerovi dává důvod k tomu, aby ji kritizoval a vytýkal její potřeby a přání a vyžadoval vyúčtování každé uhrazené částky.

Kvůli nedostatku peněz není schopna opustit partnera a domov či vyhledat pomoc. Zakazuje jí též docházku do zaměstnání. Má pocit, že nemůže odejít, protože nemá žádný vlastní zdroj příjmů (například žena žijící v odlehlé oblasti bude potřebovat peníze na dopravu, aby mohla navštívit pomocnou organizaci). Pokud týraná osoba nemá peníze na útratu na společenské a zájmové činnosti, dostává se tak snadno do izolace, což je další formou domácího násilí.

Izolace

Agresor používá různých způsobů, jak svou oběť izolovat od přátel, rodiny a jiných zdrojů pomoci tím, že **odposlouchává telefonní hovory a čte poštu, odmítá, aby se stýkala s přáteli, nebo aby navštěvovala rodinu**, před rodinou nebo přáteli se chová takovým způsobem, že oběť přestane tito doma navštěvovat, **nutí ji k častému stěhování, čímž zabrání**, aby byla blízko rodiny, nebo aby navázala v místě bydliště přátelství.

Také v případech, kdy spolu oba nežijí, může agresor vytvořit izolaci. Cílem izolace je odstranit např. domnělé příčiny žárlivosti agresora (nevychází-li partner z domu, nemůže navázat žádné milostné vztahy), nemůže se setkávat s přáteli, kteří by oběť nabádali k vyhledání pomoci nebo jednání proti vůli agresivního partnera.

Izolace je zvlášť závažná, pokud se kombinuje s citovým týráním. Jestliže partner například neustále opakuje ženě, že je k ničemu a že si za všechno může sama a nachází se v izolaci, nemá nikoho kolem sebe, kdo by jí kritiku partnera vyvrátil, účinek izolace je o to větší, že žena nemá možnost vyslyšet opačné, vyvažující názory.

Běžným zvykem agresora je stopování času, který je partnerka vynaloží na vykonání každodenního úkonu (např. muž si spočítá, že jeho ženě trvá deset minut dojít ke škole, vyzvednout děti a dovést je domů; dovolí jí tedy každý den přesně deset minut – ani víc, ani méně).

Pro oběť, která je izolována je velmi těžké opustit agresora, protože nemá přátele, kteří by jí poskytli pomoc třeba formou náhradního ubytování, nemá se komu svěřit. Nemusí ani vědět, že existují organizace, které by jí poskytly pomoc. Z obavy ze msty agresivního partnera se k nim nedokáže dostat. (Marvánová-Vargová et al., 2008)

Zastrašování, nátlaky a výhrůžky

Agresoři své oběti ovládají také pomocí zastrašování, které je účinné stejně jako násilí. Agresor partnerce vyhrožuje, že udělá něco, co ji citově zraní. Taková jednání a gesta domácího násilníka mají často skrytý význam, což mu umožňuje ovládat oběť i na veřejnosti, aniž by o tom někdo věděl. Oběť totiž dokáže postřehnout jemné náznaky svého partnera, kterých si ostatní přítomní nevšimnou. Se zastrašováním je úzce spjato použití výhrůžek a nátlaku. Může jít kupříkladu o vyhrožování fyzickým násilím:

„Jestli mě opustíš, najdu si tě a zabiju.“

„Jestli se ještě jednou zakecáš s tím prodavačem, zlámu ti nohy.“

„Jestli se mnou nepůjdeš do postele, prostě tě k tomu donutím“.

Conway dále uvádí (2007), že se může také jednat o výhrůžky, kdy agresivní partner vyhrožuje, že provede něco, co oběť přinutí podvolit se mu:

„Jestli budeš své matce vyprávět o našich soukromých záležitostech, zařídím, aby se měla proč trápit.“

„Jestli zavoláš policii, řeknu jim, že jsi děti uhodila ty.“

Na dětech

Podle definice CAN (Child Abuse and Neglect) formulované zdravotní komisí Rady Evropy (1992) je možné děti, které jsou svědky domácího násilí, zařadit kvůli utrpenému psychickému týrání mezi děti trpící **syndromem týraného dítěte**. Děti, které zažívají domácí násilí, jsou silně traumatizovány a negativní zážitky se odrážejí v jejich chování, některé děti přijímají roli obětí, jiné naopak přijímají roli násilné osoby.

V dospělosti, po navázání partnerského vztahu, se z nich stává násilná osoba, která se dopouští dalšího násilí na svém partnerovi.

Týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte mají rodiče snahu utajit a dítě má v průběhu vyšetřování samo tendenci takové jednání ze strany rodičů utajovat či popírat. Zpravidla týrá dítě jeden z rodičů (často nevlastní rodič) a druhý není schopen tomuto týrání zabránit.

Fyzické týrání probíhá opakovaně. Rodiče při návštěvách lékaře nejasně nebo nelogicky vysvětlují různé druhy poranění svého dítěte.

Sexuální zneužívání nemusí být spojeno s násilím. Zneužívány bývají častěji dívky. Zneužívanou osobu většinou dobře znají. Sexuálně zneužívané dítě může mít pocity nadřazenosti, výjimečnosti, ale také může trpět pocity studu a viny vůči druhému rodiči.

Zanedbávání dítěte probíhá v rodině soustavně a postiženy bývají všechny děti v rodině. Klíčovou roli v odhalování násilí na dětech mají učitelé ve škole a dětské lékaři, kteří by měli umět znaky násilí rozpoznat.

Na seniorech

Stejně jako u dětí se násilí na seniorech velice obtížně odhaluje. Domácí násilí na seniorech se vyskytuje ve **2-3 procentech**. U této kategorie obětí se centra pomoci obětem trestných činů setkávají s největším odmítnutím nabízené pomoci.

Násilí na seniorech je definováno jako **donucovací chování užívané jednou osobou k ovládnutí jiné nebo jiných osob**. Charakteristickými rysy je opakování, dlouhodobé trvání a každodenní přítomnost.

Vyskytuje se ve formě **fyzického týrání**, které se projevuje jako vědomé způsobování fyzické bolesti, zraňování či omezování (bití, tahání za vlasy, odpírání jídla, vystavování extrémních teplot) a nepřiměřené používání prostředků k omezení pohybu (kurtoávní).

Psychické násilí spočívá v citovém vydírání, ponižování, nadávání, zdůrazňování nepotřebnosti seniora, omezování běžných aktivit a sociálních kontaktů, např. návštěv přátel či příbuzných.

Sexuální zneužívání se děje obvykle ze strany svého partnera či jiných členů rodiny, ošetřovatelů nebo jiných klientů ústavní péče.

Majetkové a finanční zneužívání na sebe bere podobu například v nucení k převedení majetku na jinou osobu, odebírání peněz (nejčastěji důchodu), nátlak na změnu závěti či její sepsání proti vůli seniora a nebo omezování vlastnických práv či životní úroveň seniora neodpovídá reálným příjmům.

K **zanedbávání** seniora dochází v podobě zanedbávání povinnosti pečující osoby opatřit svěřené osobě dostatek jídla, hygienickou péči, lékařskou péči, ale i v neposkytnutí přiměřené pomoci.

K násilí dochází nejen v rodinném prostředí, ale i například v domovech seniorů, léčebnách dlouhodobě nemocných. Nositelem násilí je zpravidla rodinný příslušník, ale může jím být i jednotlivec (například ošetřovatel) nebo i celé skupiny lidí (např. zaměstnanci ústavu).

Nejčastěji mohou týraného seniora odhalit praktičtí lékaři, lékaři v nemocnicích nebo na pohotovosti. Dále pečovatelky, které navštěvují domácnosti seniorů.

Pokud dospělé osoby tyranizují své staré rodiče, je pro tyto oběti těžké o tom někomu říct. Většinou se stydí za své děti a považují to za své selhání ve výchově. Bojí se, že by mohli „skončit“ v ústavu, a proto raději trpí. (Občanská poradna Nymburk, o. s., 2010)

2.3 Cyklus domácího násilí

Walker (1979) vyslovila předpoklad, že k partnerskému násilí dochází v cyklech na základě svých studií týraných žen, proto je těžké vztah poznamenaný násilím mezi partnery ukončit. Mnoho obětí zůstává v násilném vztahu po dlouhou dobu a v některých případech i po desítky let. Společně s teorií naučené bezmoci se dá odpovědět na otázku, proč oběť ze vztahu neodejde, proč nepodá na pachatele trestní oznámení či proč se případně vrací zpět k pachateli. Ochota oběti zůstat v násilném vztahu je cyklicky udržována střídáním jednotlivých fází násilí a relativně klidných období.

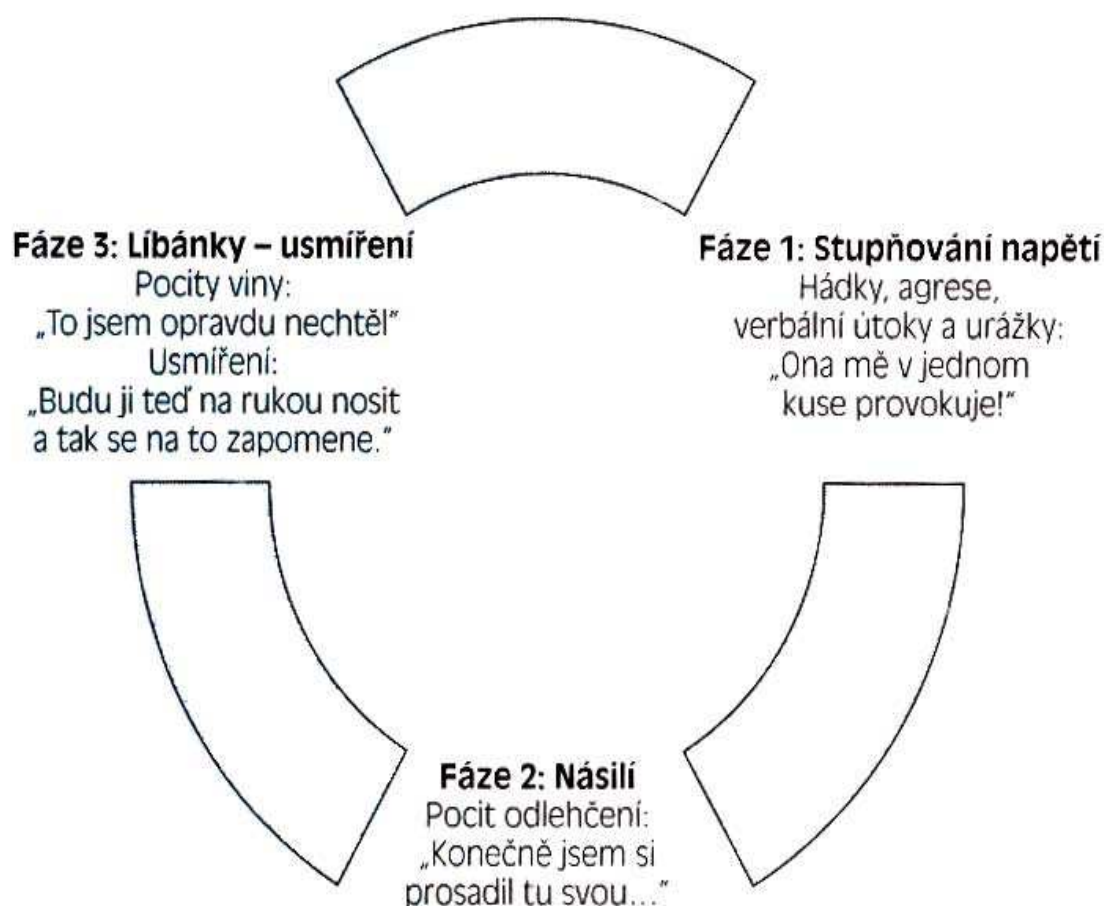
Conway (2007) dělí cyklus násilí do tří oddělených a odlišných fází. První **fáze** je **narůstání tenze**. Zahrnuje mírné incidenty, například kritizování, nadávky, fackování. U oběti se zvyšuje napětí a strach z možného násilí.

Fáze násilí je obvykle vystřídána obdobím usmířování. Agresivní partner svého činu lituje a slibuje, že se tak již nikdy nestane a slibuje nápravu, omlouvá se. Pokud to druhý partner jako oběť akceptuje, následuje období, kdy se vztah zlepší. Časem se napětí opět začne stupňovat. Po usmíření začne agresivní partner svou oběť opět verbálně napadat a urážet. Přichází období napětí, které vyvrcholí dalším násilným incidentem a cyklus se opakuje. Tento cyklus může mít pomalý nástup, ale může se opakovat i několikrát denně.

Z logiky věci vyplývá, že nejvhodnější doba k odchodu od násilného partnera následuje hned po incidentu, ve **fázi klidu** (tzv. fáze líbánek), tedy v době, kdy k tomu má týraný partner nejméně důvodů. V tomto období je násilí čerstvě uloženo v paměti a oběť má nejsilnější motivaci. Je to však také doba, kdy jsou účinky agrese nejsilnější. Než se oběť vzpamatuje z bezprostředního šoku a najde sílu, aby se začala zabývat praktickými otázkami, směřujícími k opuštění domova, násilný partner se dostane do fáze pokání. Opět začne

odprošování ve snaze otupit vůli druhého partnera a vzbudit tak naději, že se vztah začne zlepšovat. Mnoho agresivních partnerů, zejména z řad mužů, se snaží svou ženu od odchodu odradit výhrůžkami, co jim provedou, když se pokusí od nich odejít. Například „**Jestli mě opustíš, najdu si tě a zabiju**“ nebo „**Jestli mě opustíš, nikdy už neuvidíš děti.**“

Walker (1979) k tomu dodává, že střídání vlídného a milujícího chování s násilím udržuje oběť ve vztahu a odrazuje ji od odchodu. Na druhé straně, střídání jednotlivých fází násilného partnera nemotivuje ke změně jeho chování. Je obtížné předvídat začátek a konec cyklů, zejména vzhledem k jejich závislosti a mnoha situačních faktorech.

Obrázek číslo 2-Cyklus násilného chování partnera z pohledu oběti

Zdroj: Buskotte, 2008, str. 63

3 Psychologické aspekty oběti a pachatele domácího násilí

O tom, jací jsou pachatelé domácího násilí, můžeme usuzovat z výpovědí osob, které s násilníky žijí nebo žily, z poznatků pomáhajících organizací a chování násilných mužů, z výzkumů a také hodnocení terapeutických programů.

Obětí domácího násilí se může stát kdokoli. Převažuje násilí páchané muži na ženách a rodiči na dětech. (Střílková, Fryšták, 2009)

3.1 Charakteristika ženy jako oběti domácího násilí

V souvislosti s násilím na ženách se v současné době podle Čírtkové (2004) vyskytují dva odborné pojmy: **sexuální násilí a domácí násilí**. Ačkoli tyto termíny představují odlišné jevy a problémy, částečně se překrývají. Oba však vyjadřují nejčastější typy viktimizace, které jsou ženy vystaveny. Výkladová odlišnost je vysvětlována tím, že sexuální násilí spadá spíše do oblasti **obecné kriminality** (General Crime), zatímco domácí násilí do kategorie **partnerského zneužívání** (Partner Abuse).

V současné společnosti je žena často vnímána jako úspěšná, jestliže žije ve spokojeném manželství s hodnými dětmi. Pokud se vztah rozpadne, někteří z toho budou vždy vinit ženu, bez ohledu na pozadí situace. Žena s úspěšnou kariérou, která třeba vychovává děti sama, může být v očích některých považována jako neplnohodnotnou ve smyslu toho, že nebyla schopná udržet vztah s mužem. Pokud žena toto přesvědčení nesdílí, může se obávat, že se na ni budou ostatní dívat skrz prsty. Situace je zvláště těžká, pokud se k ní takto chovají členové rodiny nebo přátelé.

Ženy bývají často finančně závislé na svém agresivním partnerovi. Ze strany tohoto partnera může být násilné jednání záměr. Nebo žena nemůže pracovat, protože má malé dítě, nedostatečnou kvalifikaci, žije v oblasti s vysokou nezaměstnaností, možná neví, že když odejde z domova, má nárok na dávky státní sociální podpory. Rovněž ví, jak nízký příjem by měla, pokud se rozhodne partnera opustit, a bude tak muset učinit ze dne na den. V takovém případě si s sebou nebude moci vzít žádný nábytek, vybavení domácnosti. Je také možné, že neví, jaká má ze zákona práva. Proto může mít pocit, že si nemůže na příkladu shora uvedených důvodů dovolit odejít z domova.

Je celkem běžné, že žena nepřestane svého partnera milovat, přestože se v jejich vztahu objeví násilí. V jiných ohledech může být dobrým partnerem. Například má rád děti, je jim dobrým otcem, kromě okamžiků, kdy je opilý. Třeba se nechoval vždy násilně, ale až po svatbě nebo když se narodily děti.

Žena se může rozhodnout, že v násilném vztahu zůstane kvůli dětem. Jelikož násilí není cíleno na děti a agresor se jinak chová jako dobrý otec. Přičemž děti jsou nejvíce postiženy násilím už jen tím, když násilí vidí. Matka může mít pocit, že nemůže odepřít prospěch ze života s oběma rodiči. Dalším případem je situace, kdy se oběť vážně obává, že opustí-li domov, o své děti přijde. Nebo jí agresor vyhrožuje, že pokud ho opustí, bude o děti bojovat u soudu. V nejkrajnějším případě může agresivní partner ženě vyhrožovat, že pokud ho opustí, zabije děti i sebe. Média přinášejí dostatek podobných zpráv na to, aby to některé ženy považovaly za reálnou hrozbu.

Oběti násilí často viní samy sebe. Ženy mívají pocit, že by měly ve vztahu zůstat a změnit se, aby už násilí nevyvolávaly. (Conway, 2007)

Ženy příslušející k etnickým menšinám, mohou čelit dalším tlakům. Například ve Velké Británii platí „pravidlo prvního roku“, kdy žadatelé o přistěhovalectví musí setrvat v manželství minimálně po dobu jednoho roku, jinak se podle imigračního zákona vystavují riziku, že budou muset zemi opustit. Organizace Southall Black Sisters vysvětlovala, že „pravidlo jednoho roku“ vyžaduje, aby žadatelé o přistěhovalectví setrvali v manželství alespoň jeden rok, než dostanou povolení zůstat v Británii na dobu neurčitou. Díky tomuto pravidlu jsou ženy zcela závislé na svých manželech, ekonomicky, sociálně, fyzicky i citově. Pokud z násilného vztahu odejdou dřív, než si získají statut přistěhovalce, riskují, že budou deportováni. Dokud není jejich statut vyřešen, nemají nárok na podporu (dávky, ubytování atd.).

Ženy mohou rovněž pocházet ze společenství, kde se považuje za velkou ostudu, když žena opustí manželství nebo když žije mimo širší rodinu. Společenství může tlačit na ženu, aby zůstala s agresorem „kvůli dobrému jménu své rodiny.“ Odejít ze vztahu pak znamená opustit i toto společenství. Svou roli může sehrát i náboženství. Imigranti mohou mít také problémy s jazykem nebo s gramotností, čímž se mohou dostat do izolace a osamění.

Mnoho žen, které žijí v násilných vztazích, má pocit, že nemá kam jít. Nemají třeba žádné příbuzné nebo přátele, kde by mohly přespat. Pokud má děti, musí brát ohled také na jejich potřeby.

Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR, a. s. (2006) zveřejnily výsledky druhého srovnávacího reprezentativního výzkumu o domácím násilí na ženách v ČR. Zjištěno bylo následující:

13% dotázaných se stalo obětí partnerského násilí,

23% má s násilím mezi partnery nějakou osobní zkušenost (svědek, oběť, násilník),

50% osob má s domácím násilím nepřímou zkušenost – z doslechu,

80% rodin, v nichž dochází k násilí mezi partnery, žijí děti,
60% těchto rodin se násilí odehrává přímo před jejich zraky.

3. 2 Charakteristika muže jako oběti domácího násilí

I když často spojujeme problematiku domácího násilí se ženou jako obětí, je nutno poznamenat, že také žena může vystupovat v roli násilníka. Ve společnosti se dlouho nepovažovalo za možné, že by muži mohli být oběťmi domácího násilí. Proč tomu tak je lze naznačit několika důvody.

Jedním z důvodů může být skutečnost, že řada průzkumů byla prováděna z feministického hlediska. Důraz se klade na nadvládu mužů nad ženami. Také se předpokládalo, že ženy při své výšce a síle, nedokážou muži způsobit zranění. Důvodem může být také to, že muži nejsou schopni přiznat, že mají problém. Ve společnosti je přijatelnější obraz ženy jako slabé oběti, která potřebuje pomoc. Muž je jedinec, který se dokáže o sebe postarat sám, proto pro něj bývá těžší přiznat, že je obět'. (Conway, 2007)

Jedním z prvních pokusů reflektovat domácí násilí na mužích v ČR byl výzkum Buriánka a Kovaříka (2006), kteří se věnovali **domácímu násilí – násilí na mužích a seniorech**. Jejich výzkum poukázal na to, že ženy jako násilné osoby jsou ve značné míře žárlivé, zneužívají alkohol či drogy, projevují se agresivně na veřejnosti, vyhrožují či používají nejrůznějších forem psychického nátlaku.

Vzhledem k odlišné tělesné konstituci žen a mužů je pravděpodobnější, že fyzické útoky žen se budou vyznačovat menší újmou s méně závažnými zraněními, než v případě útoků mužů. Ženy nejčastěji působí svým partnerům modřiny, oděrky, škrábance, způsobují zranění smyslových orgánů. Jako zbraň používají i věci běžně dostupné, jako je vařící voda, rozpálený olej z pánve, kuchyňský nůž. (Ševčík, Špatenková, 2011)

Stets a Straus (1990) k tomu zjistili, že 1% mužů, kteří uvedli, že byli partnerkou vážně napadeni, muselo vyhledat lékařské ošetření. Někteří z nich popírají tuto skutečnost. Dále zkoumali rozsah a závažnost deprese, stresu a psychosomatických symptomů u zneužívaných mužů. Zjistili, že muži jako osoby ohrožené domácím násilím, vykazují významně vyšší úroveň deprese, stresu, úzkosti a psychosomatických reakcí než muži bez této zkušenosti.

Ženy působí mužům také psychická zranění. Follingstad a jeho tým (1991) zjistili, že **75% mužů prožívá po fyzickém napadení intenzivní hněv,**

40% mužů bylo citově otřeseno a prožívali smutek či depresi,
30% mužů se chtělo po útoku pomstít,
23% mužů mělo potřebu se chránit,
15% mužů mělo pocity studu nebo strachu a
10% mužů pociťovalo bezmoc.

Zmíněné studie poukázaly na to, že ženy mohou být i velmi násilnými osobami a že jejich chování má závažný dopad na osoby ohrožené domácím násilím. Představa ženy, jako násilníka, nekoresponduje s tradičním pojetím ženské role. Násilí ze strany žen je považováno za nezvyklé, ať už týrají manžela, děti nebo své rodiče.

Všechny dosud realizované výzkumy potvrzují, že muži mají menší pravděpodobnost, že se stanou obětí domácího násilí než ženy. Pokud jsou muži ohroženou osobou domácím násilím, pak se tak děje především v partnerských vztazích. Mezi rizikové faktory domácího násilí u mužů patří například:

- dlouhodobé psychické a emocionální týrání, včetně verbálních útoků,
- extrémní projevy žárlivosti a manipulace,
- problémy s drogami či alkoholem,
- vyhrožování sebevraždou, popř. pokus o sebevraždu,
- finanční problémy,
- porucha osobnosti,
- vyhrožování ublížením či zabitím druhého partnera, dítětem, jiným příbuzným.

Muži jako oběti domácího násilí zažívají těžké emoční ztráty a nezřídka i psychická traumata. Dochází i k narušení vztahů s dětmi, omezení či ztráta kontaktů s dětmi, problémy při styku s nimi. Důvodem toho, že neodejdou od svých násilných partnerek může být, obdobně jako v analogické situace u žen, například nedostatek finančních prostředků, milují svou partnerku a věří, že se může změnit, cítí povinnosti zůstat a nepřijít tak o kontakty s dětmi. Nechtějí, aby někdo věděl, co se u nich doma děje, mohou se bát, že ztratí kontakty s ostatními členy rodiny a společnými přáteli, pokud ženu opustí. Nakonec mohou z domácího násilí vinit sebe, omlouvají ženu, že není schopna se ovládat.

Muži jako oběti domácího násilí nemají tendenci vyhledávat odbornou pomoc, ani nabízené služby přijmout. Pokud se rozhodnou přijmout poradenské služby, jedná se o právní služby, informace ohledně zajištění bydlení apod. Služby krizové intervence však odmítají. Práce s ohroženými osobami z řad mužů se týká především sestavení

bezpečnostního plánu, oznámení situace orgánům sociálně-právní ochrany dětí či zajištění bydlení. Domácí násilí se netýká pouze heterosexuálních vztahů, ale i homosexuálních. Tito prožívají násilí stejně jako kdokoli jiný. Intimní násilí je u nich značně specifické a nelze zde jednoduše aplikovat modely domácího násilí vycházející z majoritní společnosti. (Ševčík, Špatenková, 2011)

3.3 Vliv domácího násilí na děti

Domácí násilí není jen problémem dospělých. Děti jsou v tomto konfliktu vnímány jako **zapomenuté oběti domácího násilí**, na které mají agresivní útoky mezi rodiči nebo jejich partnery dlouhodobí vliv. Některé děti jsou také bity a zneužívány.

Domácí násilí postihuje děti dvojím způsobem – **přímou a nepřímou viktimizací**.

V případě **přímé viktimizace** se jedná o situaci, kdy agresor v rodině útočí nejen na dospělého partnera, ale i na dítě. Typická situace je v tomto případě taková, kdy syn se snaží bránit matku před útoky otce či partnera, dívky se snaží ukrýt před násilníkem mladší sourozence.

V kategorii **nepřímé viktimizace** dítě není terčem násilí, ocitá se v roli svědka. Mohou mít s násilím nepřímou zkušenost například v podobě napětí mezi rodiči, jsou přítomny hádkám, slyší a vidí, jak jeden rodič týrá toho druhého nebo vnímá následky incidentu v podobě viditelných zranění týraného rodiče. Domácí násilí narušuje klidné a bezpečné prostředí rodiny. Týraná matka nemůže poskytnout dostatečnou podporu pro své děti. Adolescenti opakovaně utíkají z domova.

Děti nemusí plně chápat následky přímé i nepřímé viktimizace v situaci, která je ovlivňuje a narušuje jejich emocionální vývoj. Dopad domácího násilí na dítě se projevuje například **pocitů viny, nízkým sebevědomím, nočními můrami, nespavostí, pomočováním, agresivitou, zvýšenou nemocností, vymizením empatie**. Jsou náchylné k autodestruktivnímu jednání a patologickému chování (útěky z domova, samotářství, drogy, alkohol).

Pro děti, které dlouhodobě prožily násilí ve vlastní rodině, je důležité definovat domácí násilí tak, aby byly schopny jej pochopit. Měly by být ujištěny, že násilí není jejich vina, že není běžnou součástí řešení konfliktů.

Děti, ať již jako přímé či nepřímé oběti (svědci) domácího násilí, vykazují stejné symptomy jako děti se syndromem týraného a zneužívaného dítěte, tj. se **syndromem CAN**.

Existují speciální programy pro děti v rodinách s výskytem domácího násilí pro nepřímé oběti od 5 let po adolescenty. Cílem je pomoci těmto dětem v oblasti zajištění vlastního bezpečí doma, řešení konfliktu bez násilí, vypěstování zdravé sebedůvěry, zbavení se pocitu studu a izolace či vypěstování zdravé sexuální role ženy, muže. (Čírtková, 2004)

Koukolník a Drtilová (1996) dodávají, že fyzické násilí páchané na dětech v rodinách vede k jejich pozdějšímu útočnému chování, naučí se zpracovávat podněty odlišně, než je zpracovávají děti, které násilí nebyly vystaveny, a odpovědi na tyto podněty jsou odlišné. Odlišné zpracování podnětů ve věku pěti let předpovídá vyšší míru útočného chování v pozdějším věku. Naučená útočnost se pak stává trvalým rysem jejich osobnosti.

Buskotte (2008) k tomu dodává, že agresivní chování, napjatá atmosféra či fyzické útoky na matku dětem odebírají pocit emocionální jistoty a „vnitřního bezpečí“. Většina dětí si s takovou situací neumí poradit, cítí se bezmocné. Jaký dopad budou mít rodinné podmínky na dítě, závisí na několika konkrétních jevech. Například na tom, jak je dítě staré, na jeho charakteru, na vztahu k rodičům, ale i na tom, s jakým typem domácího násilí se potýkají. I po dlouhé době jsou děti deprimované, ustrašené a duchem nepřítomné a některé z nich mohou vykazovat agresivní chování. Matka by měla dítěti vždy vysvětlit jasně a srozumitelně, co se právě stalo, a že to není v žádném případě jeho chyba a že není za toto chování odpovědné.

Na druhou stranu pro mnohé otce je velmi důležité, aby vztahem mezi ním a jeho matkou dítě nijak netrpělo. To je pro něj velikou motivací pro převzetí odpovědnosti za své chování a aktivně jej řešit.

3.4 Charakteristika pachatelů domácího násilí

Neexistuje typický násilník, stejně jako typická oběť. Pachatelé partnerského násilí pocházejí z různých socioekonomických i vzdělanostních vrstev. Řada z nich vykazuje rysy jako nedostatek empatie nebo „dvojí tvář“. Osobnost a charakter agresora může jeho chování poněkud objasnit. Vždy je třeba pohlížet na agresora jako na jednotlivce.

Řada agresivních partnerů disponuje charakterovými vlastnostmi například **nízké sebedůvěrou, pocit neschopnosti a nedocenění, žárlivost, narcismus, nerealistická očekávání od partnera, víra v tradiční rozdělení rolí mužů a žen, nízká kontrola vnitřních pudů a impulsů, neschopnost vyrovnat se se stresovou situací, domácí násilí v rodinné historii.**

Chování dětí se formuje podle vzoru jejich rodičů. Pokud děti zažijí rodinný život, kdy tatínek bije maminku, pak je možné, že až vyroste, bude agresivní chování opakovat i ve svých vztazích v dospělosti. Tedy muž bije své partnerky, žena v dospělosti zůstává s partnerem, který se k ní chová násilně. Avšak ne vždy se tak stane. Některé muže chování vlastního otce natolik poznamená, že se zařeknou, že nikdy nebudou jako on. (Persefona, o. p. s., 2010)

Holtzworth-Monroe a Stuart (1994) dělí pachatele dle tří typologií. První typologie se vztahuje k **pachateli, který se dopouští násilí pouze v rodině**. Zde se agresor dopouští násilí vůči partnerce. K ostatním členům rodiny a ve vztahu k okolí je jeho násilí značně omezeno. Tito násilníci projevují velmi liberální postoje vůči genderovým rolím. Lze u nich předpokládat sklíčenost nebo lehkou poruchu osobnosti. Tento typ pachatele se objevuje v 50 % případů všech pachatelů domácího násilí.

Druhým typem je **pachatel s hraniční osobností/dysforický**. Pachatel projevuje osobnostní problémy, má nejvíce sklon k depresím, úzkostem a emoční labilitě. Zastává klasické konzervativní postoje k rozdělení rolí. Násilí se obvykle neprojevuje mimo vztah, ale zaměřuje se pouze na svou rodinu. Objevují se problémy s alkoholem a drogami. Výskyt tohoto typu je v 25 % případů.

Třetí typologie zahrnuje **všeobecně agresivního/antisociálního pachatele** domácího násilí, který se projevuje agresivním a kriminálním chováním, sklonem k závislosti na alkoholu a drogám. Zaujímá antisociální postoj, nezáměr o druhé lidi a amorálnost, projevují se u něj také poruchy osobnosti. Má tendenci zastávat názory, které omlouvají jeho násilí. Představuje asi 25 % případů domácího násilí.

American psychological Association (APA) rozeznává tři typy pachatelů domácího násilí. Prvním typem je **typický násilník**, který používá násilí k zajištění moci a kontroly nad ostatními. Zastává tradiční genderové stereotypy, je konfliktní, afektovaný, těžko zvládá vztek. Násilí se u tohoto jedince obvykle opakuje v cyklech. Pachatel se chová manipulativně, lže a zlehčuje situaci.

Dalším typem je **násilník s duševní poruchou**. Může mít klinické příznaky deprese, paranoii, schizofrenie a někdy i obsedantně kompulzivní poruchy. Tyto symptomy se pak mohou stát spouštěčem násilí.

Třetím typem je **kriminální typ násilný i mimo rodinu**, diagnosticky odpovídá kritériím pro antisociální poruchu osobnosti. Někteří z řad těchto násilníků byli sami týráni v dětství.

Podle Duttona (1998) platí úvaha, že čím závažnější je domácí násilí, tím větší je pravděpodobnost, že násilník vykazuje nějakou variantu poruchy osobnosti. Poruchy osobnosti vnímá autor jako vzorce disfunkční interakce, které se opakují bez ohledu na vnější okolnosti. Podle něj existují poruchy osobnosti, které se promítají do všech sociálních vztazích, tj. v soukromém i veřejném sektoru, zatímco jiné poruchy osobnosti se promítají pouze ve vztazích intimních. Pro tuto variantu užil název **abusivní osobnost**.

Tato představuje nejzávažnější a nejrizikovější typ domácího násilí a podle autora se vyznačuje následujícími charakteristikami:

- zuřivost spojenou se studem,
- tendenci přisuzovat vinu oběti (například žárlivostí),
- úzkostnou vazbou, která se projevuje neochotou (neschopností) vztah ukončit,
- těžkými výbuchy zuřivé agrese pouze uvnitř partnerského vztahu, které střídají fáze klidu a fáze usmírování.

V diagnostických manuálech DSM-IV má abusivní osobnost nejbližší k diagnóze označované jako **hraniční porucha osobnosti**. U násilných pachatelů se projevují i jiné varianty poruchy osobnostní patologie, například **antisociální porucha osobnosti**.

Odborná literatura zmiňuje i agresivní chování žen. Obvykle se zaměřuje na dvě roviny násilného chování. Ševčík a Špatenková (2011) tyto ženy charakterizují jako **ženy útočící v sebeobraně**, kdy násilí v sebeobraně je charakteristickým rysem „ženského“ domácího násilí, zatímco charakteristickým rysem „mužského“ domácího násilí je tendence násilí stupňovat.

Dalším typem násilné ženy je **žena, která násilnou osobu** (nejčastěji svého násilného partnera) **zabije**. Po mnoha letech krutého týrání a zneužívání jsou zoufalé a nevidí jiné řešení, jak ukončit cyklus násilí.

4 Teoretické příčiny domácího násilí

Podle Ševčíka a Špatenkové (2011) existují různé teorie, které se pokoušejí vysvětlit příčiny domácího násilí. První snahy o vysvětlení příčin domácího násilí byly původně založeny na jednofaktorových teoriích. V současné době jsou však preferovány multifaktorové teorie, které propojují jednofaktorové přístupy do integrujícího modelu. V literatuře citovaný bývá velmi často kauzální model D. G. Duttona (1998), který pracuje se čtyřmi strukturálními rovinami zdrojů a příčin domácího násilí.

4.1 Jednofaktorové teorie

Příčiny agresivního chování můžeme spatřovat ve dvou nejvýznamnějších teoriích sociálního chování, které vycházejí z naprosto odlišných předpokladů o podstatě agrese. **Psychoanalytická** teorie partnerského násilí se zaměřuje na individuální intra-psychické mechanismy. Podle psychoanalýzy se u jedince v raném vývoji vytvářejí dispozice k tomu, aby se násilně choval nebo se násilí přizpůsobil. Osobnostní charakteristiky jsou označovány v rámci psychiatrických diagnóz. Například v Mezinárodní klasifikaci nemocí DSM-III je při popisu diagnózy použit příklad ženy, která toleruje a/nebo zůstává v násilném partnerském vztahu. Přestože je psychoanalytická teorie zajímavá, hypotézy z ní odvozené jsou obtížně testovatelné a možnosti užití tohoto teoretického přístupu jsou ve vlastním výzkumu omezené.

Teorie sociálního učení považuje agresivní reakci za naučenou odpověď. V procesu socializace dítěte má hlavní vliv na jeho sociální vývoj rodina. Podle této teorie lze předpokládat, že pokud jsou děti svědky domácího násilí, budou tento vzor chování napodobovat ve vlastních vztazích. Přestože teorie sociálního učení vysvětluje, jak se jednotliví členové rodiny v rámci socializace učí násilnému chování, málo vysvětluje, jak se lidé učí tlumit a omezovat násilné chování. Stejné principy, které se uplatňují při učení se násilnému chování, by totiž měly být účinné i v procesu jeho potlačení. (Marvánová-Vargová et al., 2008)

Berkowitz (1989) v **teorii frustrace-agrese** tvrdí, že při každém zmaření úsilí člověka dosáhnout cíle dojde k vyvolání agresivního pudu, který motivuje chování směřujícího k překročení překážky, jež frustraci vyvolává.

Další možné teorie domácího násilí můžeme spatřovat v pohledu **kriminologickém a feministickém**.

Feministický přístup otevřeně deklaruje zaujatost pro ženskou stránku v nazírání na problém s prvky sociokulturního násilí a pozicí žen jako obětí. Motivace pachatelů je

vnímána z pozice patriarchálních stereotypů. Dle feministické teorie je agrese žen vyvolána strachem a vztekem, u mužů jsou tyto negativní emoce orientovány na potřeby moci, kontroly a dominance. Psychologové tohoto proudu vnímají týrání a zneužívání partnera jako volbu, rozhodnutí. Agresor se dopouští zneužívání s cílem, aby se oběť chovala žádoucím způsobem, směřujícím k uspokojení jeho potřeb.

Druhý, **kriminologický přístup**, studuje partnerské násilí bez ohledu na pohlaví pachatele i oběti. Viktimologové dokládají, že **syndrom týraného partnera** postihuje stejným způsobem ženy i muže. Původně (do poloviny 90. let) se kriminologický proud zaměřil na osobnost pachatelů. Agresivní partneři, kteří zneužívají a týrají své partnery, měli vykazovat určité společné osobnostní charakteristiky. Tyto hypotézy se však ukázaly jako problematické. Ze zkoumaných vzorků pachatelů figurovaly zcela odlišné osobnosti, od dominantních a agresivních typů až po impulzivní, podezřivé, úzkostné a slabé typy pachatelů. Přívrženci feministických teorií označili výchyty těchto vlastností za psychologický make-up pachatelů. Na základě tohoto vznikly specializované teorie o domácím násilí.

V poslední době je pozornost zaměřována na **teorii výběru oběti**. Z kriminologického hlediska není zpochybňována závislost a zranitelnost žen na intimním partnerovy, avšak současně se snaží více upozornit veřejnost také na týrané muže. (Čírtková, 2004)

4.2 Multifaktorové teorie

D. G. Dutton (1998) pracuje se čtyřmi níže popsanými strukturálními rovinami zdrojů a příčin domácího násilí.

Makrosystémové příčiny. Makrosystém vytváří rámec, příznivé klima udržující potenciál domácího násilí. Domácí násilí je ve společnosti podporováno a udržováno hierarchií hodnot, která je založena na dominanci mužů. Patriarchální hodnotový systém má dvě roviny:

Pevně zakořeněnou víru, že společnost musí být hierarchicky uspořádána,

Pevně zakořeněnou víru, že vůdčí role v této hierarchii přísluší mužům.

Exosystémové příčiny domácího násilí souvisejí se sociálním (životním) prostředím jednotlivců. Zahrnuje formální i neformální sociální struktury, se kterými přichází konkrétní osoba do styku. Tyto struktury ovlivňují a omezují chování jedince. Konkrétními faktory, které podporují zneužívání uvnitř rodiny, mohou být nezaměstnanost, nízká vzdělanost,

nedostatek financí aj. Exosystém může produkovat jak spouštěče domácího násilí, tak i tlumiče.

Mikrosystémové příčiny jsou reprezentovány rodinou. Uvnitř této sociální skupiny mohou vznikat okolnosti a situace, které vedou k propuknutí domácího násilí. K těmto okolnostem se řadí:

Privátnost (způsobuje uplatnění mechanismů sociální kontroly),

Právo na ovlivňování členů rodiny,

Předepsané role v chování členů rodiny,

Hluboké poznání druhých (partneři se dobře znají, dovedou odhadnout své reakce a způsoby chování ve standardních a krizových situacích, vědí, co si k sobě mohou dovolit).

Ontogenetická rovina je nejbližší k původním jednofaktorovým teoriím domácího násilí. Příčiny domácího násilí hledá v charakteristikách pachatele, obětí a jejich vzájemné interakce. Tato koncepce předpokládá, že pachatel prošel určitým ontogenetickým vývojem. Prostřednictvím mechanismů sociálního učení se naučil řešit stresující situace agresivním jednáním. Předpokládá se, že zneuživatelé prošli tíživým dětstvím, sami prošli traumatem z prožitého násilí. Toto je chápáno jako rizikový faktor, který může odstartovat pochody kriminogeneze (původní oběť se stává později násilníkem) či pochody viktimogeneze (oběť přijme roli oběti, násilí přijímá jako nutnou součást svého života, její zraňování pokračuje i v dospělosti).

Jedna z teorií vzniku domácího násilí, zvaná **genderová**, se zabývá výhradně domácím násilím páchaným muži na ženách, v širším kontextu násilí je společensky směřováno vůči ženám ze strany mužů. Příkladem takového projevu násilí je obchod se ženami, sexuální obtěžování na pracovišti, znásilnění, sexuální zneužívání v dětství nebo ženská obřízka.

Čírtková (2004) vysvětluje, že tato teorie se zabývá postavením žen ve společnosti, kde přetrvává patriarchální model rodiny. Domácí násilí je vnímáno jako jeden z projevů diskriminace žen. Jedná se například o fakt, že na mateřskou dovolenou odchází ve většině případů ženy, které se tak dostávají do ekonomicky nevýhodné situace. Podobně lze takto vnímat i diskriminaci žen v přístupu k zaměstnání, nižší výdělky atd. Dalším celospolečenským faktorem je zobrazení žen v médiích.

4.3 Biologické aspekty agresivity

V nejširším slova smyslu je agresivita pojímána jako dispozice k agresivnímu chování. Člověk, který je vybaven vysokou mírou agresivity, je snadno v nejrozumnějších situacích náchylný jednat agresivně. (Berkowitz, 1993)

Jedním z biologických faktorů, který souvisí s agresí u mužů, je hladina testosteronu. Muži s vyšší hladinou tohoto hormonu jsou ve svém projevu také více agresivní. Tyto nálezy poskytují určitý důkaz pro tvrzení, že agrese u lidí má biologické základy a že je pudem, přesto je potřeba brát v úvahu i další determinanty agrese.

U žen je vztah mezi projevy agrese a pohlavními hormony méně jasný. Četnost agresivních projevů chování se zvyšuje například v průběhu menstruace spolu s pocity, které agresi doprovázejí. Vysvětluje se to snižováním hladiny progesteronu, což mění poměr mezi hladinou estrogenu a progesteronu v průběhu menstruace. (Dalton, 1964)

Carroll a Steiner (1978) tvrdí, že u lidí může kombinace nízké úrovně progesteronu a vysoké úrovně prolaktinu zvyšovat úzkost nebo dráždivou agresi. Estradiol naopak redukuje agresi.

V mozkové struktuře jsou lokalizována dvě centra, která mají vliv na různé typy agrese. Jedná se o **limbický systém**, který ovlivňuje a kontroluje základní pudy a emoce. Hippocampus obecně inhibuje agresi, jádra amygdaly jsou zdrojem impulzů posilujících agresivní reakci. Jedinci trpící poškozením frontálního laloku budou pravděpodobně reagovat impulzivní agresi, budou dráždiví a náladoví. Všeobecně se potvrzuje, že lidé s organickým poškozením mozku mají problémy s kontrolou agresivního chování.

Cerebrální kortex (kůra mozková) je spojen s kognitivními funkcemi nezbytnými pro učení, usuzování a rozhodování. Spellacy (1978) zjistil, že špatná sebekontrola u násilných osob je způsobena dysfunkcí mozku ve smyslu relativně špatných kognitivních, motorických a percepčních schopností. Pokud se vyskytne cerebrální dysfunkce, lze považovat za rizikový faktor podporující projevy agrese.

Převážná většina agrese je komplexem interakcí mezi různými neurálními systémy, neurotransmitery, hormony, stimuly prostředí a naučenými odpověďmi. Jednou z nejdůležitějších funkcí kontroly agrese jsou právě neurotransmitery. Ta je prováděna prostřednictvím chemické aktivity, která přenáší informaci z jednoho neuronu na druhý. Prostor mezi těmito dvěma neurony se nazývá synapse.

Podle Čermáka (1999) agresi ovlivňují neurotransmitery **acetylcholin** (Ach, nachází se také v limbickém systému), který je spojován se systémem „spouštějící“ agrese (systém

„onset“), **noradrenalin** (Ne) a **dopamin** (DA). Noradrenalin souvisí mj. se systémem „vypínajícím“ (systém „offset“) agresí, **serotonin** (5HT). Pomalý metabolismus serotoninu je častější u habituálně násilných osob než u osob s normální úrovní agrese.

Teorie sociálního učení se zabývá interakcemi mezi lidmi. Zaměřuje se na vzorce chování, které lidé vytvářejí jako odpověď na změny v prostředí. Zdůrazňuje význam učení pozorováním. Mnoho vzorců chování se učíme sledováním druhých lidí a pozorováním následků, které dané chování s sebou přináší. Stoupenci této teorie se přiklánějí k názoru, že agresí se lze naučit pozorováním a nápodobou. Čím je častěji posilována, tím se pravděpodobněji bude vyskytovat.

Agresivita lidí může být například způsobena sledováním filmových modelů agresivního chování, které zvyšují agresivní chování u diváka. Toto může být jeden z důvodů, proč jsou děti, které rodiče přísně trestají, nadprůměrně agresivní. Rodiče jim tak poskytují model agresivního chování.

Agrese se často vyskytuje při frustraci, avšak ne vždy po frustraci následuje. Tendenci k agresivitě jedince zvyšuje nebo snižuje řada sociálních proměnných. (Atkinson, 2003)

4. 4 Agresivita v partnerském vztahu

Agresí rozumíme chování s cílem zranit jinou osobu fyzicky nebo verbálně nebo zničit nějakou věc, přičemž klíčový je záměr. Za určitých okolností se může vztahovat i vůči vlastní osobě (sebevražda). (Geist, 2000)

Berkowitz (1993) vymezuje agresí na **vědomě kontrolovanou**, kde aktér počítá s rizikem důsledky svého jednání, a **agresí impulzivní**, která je spíše spontánním vzplanutím či výbuchem negativních emocí a následných motorických reakcí.

Agresivitu (byť jen krátkodobou) nelze vyloučit ani u harmonického vztahu. Jedna definice agrese je také vymezena jako **vyhledávání záliby v ubližování jiným lidem**. Agrese je v tomto případě zdrojem potěšení, uspokojení ze sebe sama. (Čermák, 1999)

Méně známé jsou následky, které zanechává užívání násilí na jeho původci. Pokud nejde o jedince s disociální poruchou osobnosti, lze předpokládat, že selhání v partnerském vztahu snižuje obecně sebeúctu i u pachatele domácího násilí, zvyšuje jeho nejistotu a následkem učení upevňuje jeho sociálně deviantní vzorce chování. (Marvánová-Vargová et al., 2008)

Na partnerské vztahy mohou mít vliv i běžné drogy, například **alkohol, nikotin, marihuana či sedativa**.

Alkohol má vliv na růst agrese. Dochází ke ztrátě zábrán v důsledku vlivu alkoholu. Alkohol se podílí na hádkách v rodině, delikvenci mladistvých a velmi významně souvisí požívání alkoholu s pácháním trestné činnosti. Významnými determinanty jsou dávky alkoholu, a čas, který uplyne od požití alkoholu k agresivnímu chování. Nízká dávka zpravidla útok podporuje, zatímco dávka vysoká jej potlačuje.

Nikotin tlumí agresi v mozku a posiluje dopaminové aktivity v příslušných mozkových systémech. Nikotinový deficit u lidí na něm závislých vede k antagonistické reakci na stresující podněty.

Marihuana (THC, tetrahydrocannabinol) je spojována s růstem i poklesem agrese. Marihuana může snižovat schopnost sebekontroly, navozovat psychotické stavy. Nízké dávky posilují agresi, vyšší dávky ji redukují. Z pokusů na zvířatech se ukazuje, že THC je slibnou bází pro výrobu léků, jež by mohly snižovat agresi.

Sedativa užívaná v nadměrném množství usnadňují vybavení agrese. Tento efekt je přisuzován ztrátě kontroly a narušeným úsudkům. Ve srovnání s alkoholem jde však o agresi menší.

V situaci, kdy je jeden z partnerů dlouhodobě nezaměstnaný nebo handicapovaný, mohou tyto skutečnosti prohloubit prožívání natolik, že výbuch agrese se pak může jevit jako logický důsledek souhry okolností. Lidé bez zjevných známek patologické náchylnosti k agresi ublíží v „záchvatu“ agrese i blízkým osobám.

Emocionální agrese, též někdy označována jako impulzivní či hostilnní, nebývá promyšlena dopředu. Propuká náhle, z pohledu agresivního jedince se jedná o impulzivní reakci. Emocionální agrese slouží také k znovunabytí ohrožené sebeúcty, k získání pocitu kontroly a moci nad situací či lidmi, k posílení sociálního statusu, k prosazení svého zájmu. Lidé raději připustí, že jednali z morálních důvodů, než by přiznali, že chtěli někomu ublížit.

Biologické rozdíly mezi pohlavími utváření pro obě pohlaví různé podmínky, proti kterým stojí prostředí a situace. Rozdíly v agresi mužů a žen se mění v závislosti na věku – čím starší jedinci, tím menší rozdíly v agresi mezi muži a ženami. Charakteristickým znakem ženského projevu agrese je spíše nefyzická agrese. Ženy více než muži mívají pocity viny, úzkosti a strach z toho, že se dopustily agresivního činu. Rozdíly se zvětšují, když je žena přesvědčena, že agrese by poškodila oběť fyzicky, když situace vyvolá v ženě pocity viny nebo úzkosti nebo vede k ublížení agresorovi. Když je u žen výsledkem agrese hlavně psychické zranění, pak odvetná reakce mužů není tak velká. (Čermák, 1999)

5 Psychologické důsledky prožitého násilí na oběti domácího násilí

Domácí násilí se podepisuje nejrůznějšími způsoby na kvalitě života všech zúčastněných. U obětí se můžeme setkat s poklesem sebedůvěry, depresivními stavy či problémy s navazováním nových vztahů. Oběti partnerského násilí mají větší zdravotní potíže somatického i psychického rázu než většinová populace bez zkušeností s domácím násilím. U dětí může být dlouhodobým následkem zažitého násilí mezi rodiči nápodoba abusivního jednání ve vlastním partnerském vztahu v dospělosti. (Marvánová-Vargová et al., 2008)

5.1 Posttraumatická stresová porucha

Termínem posttraumatická stresová porucha (PTSP, z anglického Posttraumatic Stress Disorder) se projevuje komplexem psychologických příznaků, které pramení ze zážitku mimořádné traumatické události. Traumatickou událostí se označuje soubor různých poruch, chování a prožívání včetně fyziologických reakcí, které vznikají jako důsledek extrémního stresového prožitku. Postiženy mohou být jak přímo ohrožené oběti, tak i osoby, které prožily situaci bez přímého ohrožení vlastního života. Příznaky posttraumatické stresové poruchy mohou vzniknout jako opožděná reakce na prožité události. (Praško, et al., 2003)

Traumatická událost je vymezena specifickými znaky. Prvním znakem je ohrožení **fyzické integrity anebo života**, druhým znakem je **překročení rámce obvyklé lidské zkušenosti** (tímto je myšlen moment překvapení, výjimečná situace v běhu každodenního života). (Čírtková, 2004)

Posttraumatická stresová porucha se může rozvinout v důsledku působení závažného stresoru. Příznaky jsou obdobné jak u obětí partnerského násilí, ale i znásilnění, únosu či válečného traumatu, avšak pokud je traumatická událost záměrně způsobena člověkem, bývají symptomy komplexnější, trvají déle a jsou hůře přístupné intervencím. (Marvánová-Vargová et al., 2008)

Mezi symptomy PTSP patří **opakované prožívání traumatu**, pocity **otupělosti** vůči okolí, snaha vyvarovat se myšlenek nebo pocitů, které jsou spojené s prožitým traumatem, pocit odcizení od lidí, ztráta dovedností, pocit omezené budoucnosti a symptomy **úzkosti**, které se projevují poruchami spánku, potížemi s koncentrací, apatií, podrážděností a výbuchy hněvu či nadměrnou ostražitostí, **vyhýbání se**. (Atkinson, 2003)

Nejtypičtějším příznakem je automatické rozpomínání na trauma. Vzpomínky na traumatickou událost bývají útržkovité, ale velmi živé. Vtírají se, vyvolávají záchvaty úzkosti, vzteku, bezmoci, smutku či pocitu marnosti. Traumatická událost se může projevit v děsivých snech, které vyvolávají silnou úzkost až děs. Postižený se často probouzí se silným bušením srdce, lapá po dechu. U dětí se ve snech objevují zrůdy, které je ohrožují. V tendenci k **znovuprožívání traumatického obsahu** se projevuje například v mučivých snech a vzpomínkách, opakování události, v náhlých pocitech a projevech, jako by událost znovu nastala (flashback). Lidé postižení PTSP mohou mít pocit ztráty citlivosti, nemožnosti prožívat radost, zažít příjemné pocity. Schází jim prožitek ze života, cítí se vyhaslí a chladní.

V důsledku boje s **úzkostí**, potlačováním vzpomínek, pocitů vyčerpání, únavy a bezmoci, vede k depresím. S depresí často souvisejí pocity viny. Často se jedná o nereálné sebeobviňování nebo výčitky.

Lidé trpící PTSP se typicky **vyhýbají** situacím a činnostem, které traumatický zážitek připomínají. Vyhýbají se například rozhovoru o traumatu, filmům a podobným tématům. Úzkost může vyvolat i náznak, že by se o něčem podobném mělo hovořit. Další typickou ukázkou vyhýbání je tzv. **mentální vyhýbání**. Pokud se spontánně objeví vzpomínka na traumatickou událost, postižený se ji snaží co nejrychleji potlačit a odvést pozornost jinam. Jedinci se také vyhýbají blízkému vztahu. Mají strach svěřit se někomu druhému, ve vztazích propadají nedůvěře. Objevuje se také vyhýbání se odpovědnosti za druhé, např. za děti, protože se bojí, že jim nedokážou zajistit dostatek bezpečí. Postižení se vyhýbají určitým místům, které v nich vyvolávají traumatické vzpomínky, neschopni předjímat pozitivní možnosti a změny v budoucnosti.

K dalším typickým příznakům PTSP patří zvýšená psychická a tělesná vzrušivost. Stálá úzkost a napětí vedou k **podrážděnosti**. Jedinci se často stavějí do opozice, hádají se, před cizími lidmi se však snaží ovládat, protože se bojí přehnané reakce a odmítnutí. Mají potíže se soustředěním, spánek je přerušovaný, objevuje se prudkost, výbušnost a ostražitost, jako ve stálém napjatém očekávání, zda se něco ohrožujícího opět nestane. Do konfliktu se dostanou doma, v práci, s jinými lidmi a ztrácejí přátele. Potíže se soustředěním také vedou k horší výkonnosti. Nadměrná bdělost se projevuje stálým napětím a lekavostí, člověk neustále čeká, že se něco stane, každý třeba náhlý zvuk ho vyděsí, trhne sebou při zazvonění telefonu. Projevuje se také nesnášenlivostí určitých pachů, zvuků, světla, hluku apod. Zvýšená tělesná vzrušivost se projevuje vysokou pohotovostí k biologickým reakcím s celou řadou vegetativních reakcí jako je bušení srdce, tlak v hrudi, pocení, třes, lapání po dechu, závratě, brnění v končetinách, bolesti hlavy a břicha a řada dalších. Pacienta mohou natolik vyděsit,

že vyvolají strach o tělesné zdraví a vedou k opakovaným návštěvám lékaře. (Praško, et al., 2003).

5.2 Syndrom týrané ženy

Termín syndrom týrané ženy vytvořila Lenora Walker (1979) s cílem pojmenovat širokou škálu psychických symptomů a vzorců chování, které jsou důsledkem přítomnosti dlouhodobého násilí mezi partnery. Na základě svého výzkumu v letech 1978-1981 vytvořila koncept syndromu týrané ženy, který však není zahrnut v Mezinárodní klasifikaci nemocí DSM-IV, což s sebou nese etickou otázku používání tohoto konceptu jako diagnózy.

Syndrom týrané ženy bývá definován na základě rozvoje charakteristických fyzických, psychických a sociálních symptomů jako jsou **deprese, nízké sebevědomí či izolace, znovuprožívání traumatu, poruchy příjmu potravy, vyčerpání, bolesti hlavy, vysoký krevní tlak** apod.

Syndrom týrané ženy (angl. Battered Woman Syndrom, zkratka BWS) bývá spojován s posttraumatickou stresovou poruchou jako podkategorií a to na základě toho, že mnoho obětí partnerského násilí vykazuje symptomy srovnatelné s příznaky u osob, které zažily traumatizující události např. zajetí či válečné mučení. (Marvánová-Vargová et al., 2008)

Pro rozvoj syndromu týrané ženy musí podle Walker (1979) dojít alespoň dvakrát k zopakování celého cyklu násilí. Vymezuje čtyři základní charakteristiky tohoto syndromu:

**Žena věří, že za násilí nese vinu ona,
nedovede si představit, že by za násilí mohl být odpovědný někdo jiný než ona,
bojí se o svůj život nebo o životy svých dětí,
může mít iracionální pocit, že násilník je všudypřítomný a vševědoucí.**

Podle Walker (1979) se dále syndrom týrané ženy vyznačuje souborem specifických projevů a důsledků zneužívání, které vedou ke snížení schopnosti efektivně reagovat na prožívané násilí. Definuje jej jako **ztrátu víry ve vlastní schopnosti odhadnout účinnost svých pokusů o zajištění vlastního bezpečí.**

Pro syndrom týrané ženy jsou klíčové dva znaky – **naučená bezmoc a cyklus domácího násilí.**

Cyklus domácího násilí popsala pomocí tří fází, a to fáze **narůstání napětí, fáze exploze a fáze usmiřování a klidu.**

Žena se musí s tímto syndromem vypořádat skrz všechny fáze vývoje, kterými oběť prochází ve snaze ukončit cyklus násilí. Stadia rozvoje syndromu týrané ženy zahrnují fáze **popření, přes vinu, osvícení a získání nadhledu, až po zodpovědnost**.

V počáteční **fázi popření** oběť odmítá přiznat okolí, že ve vztahu existuje násilí. Může pojmenovat jednotlivé násilné incidenty jako náhody, omlouvá násilné jednání svého partnera a věří, že se už nebude opakovat.

Ve **fázi viny** již oběť vnímá, že ve vztahu existuje nějaký problém, ale vinu přisuzuje sobě. Myslí si, že je násilí ze strany partnera zasloužené, když nedokáže plnit jeho očekávání.

Získáním nadhledu a osvícení již oběť nepřebírá odpovědnost za násilí, ke kterému ve vztahu dochází. Začíná si uvědomovat, že si takové zacházení nezaslouží. Stále se však snaží manželství udržet a domnívá se, že společně mohou situaci vyřešit.

V poslední **fázi** přebírá oběť **odpovědnost** za sebe. Pokud není partner ochoten nebo schopen násilí zastavit, oběť se rozhoduje vztah ukončit a začít nový život bez násilí.

Koncepce syndromu týrané ženy je užitečná pro pochopení reakcí obětí partnerského násilí.

5. 2. 1 Naučená bezmocnost

Fenomén naučené bezmoci byl poprvé popsán u zvířat, následně se začaly zkoumat jeho projevy také u lidí.

Teorie naučené bezmocnosti vysvětluje, jak zkušenost s nepříjemnými a neovlivnitelnými událostmi může vést k apatii či k depresi, která může nastat, když stresové podmínky přetrvávají a jedinec je nezvládá, může se i uzavřít do sebe, jaký vliv má na domácí násilí a také na oblast drogové závislosti. (Atkinson, 2003)

Conway (2007) uvádí, že oběť je v první řadě zaskočena projevy násilí blízkého člověka. Postupně získává zkušenost, že nemůže násilí kontrolovat, což může být způsobeno ztrátou motivace k řešení daného problému. Jestliže se oběť přesto rozhodne odejít, musí se vypořádat s mnoha praktickými, citovými a stresujícími záležitostmi, jako například bydlení, finance, samota, strach, péče o děti apod.

Teorie naučené bezmoci také říká, že pokud člověk žije v domácnosti, kde se veškeré negativní komentáře o sobě dozvídá pouze od jedné osoby, je pravděpodobné, že této osobě uvěří. Zejména, pokud je toto sdělení podpořeno násilím jako „trestem“ za její hloupost. Násilný partner se snaží systematicky zničit sebevědomí, ovlivnit myšlení a přesvědčení, že situaci není možné řešit žádným způsobem.

Jedním z důsledků dlouhodobého týrání bývá psychická paralýza obětí. Anglická organizace The Woman's Aid Federation Research Group k tomu říká, že neustálá tíha násilného stavu způsobuje ochablost. Prodělaný strach, zmatek a ponížení vede k paralýze, kterého se žena nesnadno zbavuje. Kromě počátečního zmatku, apatie a zoufalství jsme zaznamenali trvalou ztrátu sebevědomí, energie a iniciativy, neschopnost jednat s úřady a činit rozhodnutí.

5.2 Stockholmský syndrom

K pochopení vztahu mezi týranou ženou a násilníkem pomohlo také zjištění Ochberga (1982), který jako první popsal tzv. **Stockholmský syndrom**.

Stockholmský syndrom je definován jako emocionální pouto vzájemné závislosti mezi zajatcem a únoscem, který se rozvíjí, pokud někdo záměrně ohrožuje něčí život, ale nezabije ho. Pocit vděčnosti a zároveň strachu a úlevy z odstranění pohrůžky smrti, znemožňuje zajatci projevit negativní emoce. Zajímavé je, že tato vazba přetrvává i v době, kdy už oběť není ohrožena a je mimo dosah násilníka.

Potřeba přežít je v tomto případě silnější, než aby oběť pachatele nenáviděla. Abychom mohli hovořit o Stockholmském syndromu, musí být splněny následující čtyři podmínky:

Pachatel vyhrožuje oběti zabitím a oběť je vnímána tak, že by to skutečně mohl udělat, oběť nemůže uniknout, její život je tak závislý na rozhodnutí násilníka, oběť je izolována od okolí, takže jediný pohled na situaci zprostředkuje pachatel, pachatel projevuje oběti určitou laskavost.

Teorie Stockholmského syndromu je aplikována i na problematiku partnerského násilí a podílí se na vysvětlení, proč týrané ženy v mnoha případech snášejí násilí po velmi dlouhou dobu a násilný vztah neukončí. Situace týraných žen splňuje všechny podmínky pro diagnostikování Stockholmského syndromu, a tak je jeho platnost rozšířena i na situace, kdy se oběť s pachatelem zná.

6 Pomoc obětem domácího násilí

Pro ty, kteří nemají rodinné příbuzné nebo přátele, je možností ubytování **azylový dům**. Azylové domy mohou být zřízeny nezávislou charitativní organizací. Azylový dům je místo, kde se oběť domácího násilí může uchýlit a zotavit se z následků násilí a rozhodovat se o své budoucnosti. Zde se jí také dostane rady a podpory.

Služeb azylového domu můžete využít i v případě, že se doma necítíte v bezpečí a nemáte nikoho, na koho se obrátit nebo nechcete využít pomoci od rodiny, přátel. S pomocí azylového centra lze počítat i v případě, že policie vykazala násilného partnera z bytu, a přesto se cítíte v ohrožení.

V důvodové zprávě k zákonu č. 135/2006 Sb. se uvádí, že v České republice existuje asi 120 azylových domů, z toho 31 zařízení je zaměřeno na pomoc týraným ženám a 57 na pomoc týraným ženám s dětmi. Kapacita těchto míst je stále obsazená.

6.1 Krizová intervence

Krizová intervence je odborná metoda práce s klientem v situaci, kterou osobně prožívá jako zátěžovou, nepříznivou či ohrožující. Krizová intervence pomáhá zpřehlednit klientovo prožívání a zastavit ohrožující tendence v jeho chování. Zaměřuje se na ty prvky klientovy současné situace, která bezprostředně souvisí s jeho krizovou situací.

Pracovník krizové intervence podporuje klienta v jeho snaze řešit problém tak, aby dokázal aktivně a konstruktivně zapojit své síly a schopnosti a využít potenciálu přirozených vztahů. Krizová intervence se odehrává v rovině řešení klientova problému a překonávání konkrétních překážek, umožnit mu správný odhad problému a navrátit mu sebedůvěru.

Krizová intervence probíhá po dobu klientova krizového stavu a končí ve chvíli, kdy se cítí být schopen svoji situaci sám řešit.

Základní cíle krizové intervence z hlediska širší záběru zahrnují **primární, sekundární a terciární prevenci** u velké škály poruch. **Primární prevence** by měla být zaměřena na eliminaci rizik pravděpodobného vzniku domácího násilí. Jde o snížení výskytu nových případů domácího násilí, o zpracování problematiky dříve, než je člověk vystaven riziku. Také lidem, kteří byli vystaveni nějaké formě násilí, je možno pomoci preventivně – dříve než si uvědomí, že mají psychologický problém, díky propracování se přes tuto skutečnost, ještě než pomine šok nebo popření. Neúčinnějším opatřením podle Ševčíka a Špatenkové (2011) je pečlivý a uvážlivý výběr životního partnera, budování dobrého rodinného zázemí

a dostatečná informovanost o tom, že je považováno za „normální“ a co už by rozhodně nemělo být tolerováno.

Sekundární prevence se zabývá již existujícím stavem. Zaměřuje se na včasnou identifikaci problému domácího násilí a zahrnuje všechna opatření intervence s cílem zabránit zhoršení situace, zamezit komplikacím a negativním důsledkům. Například krátkodobou psychoterapií lze zabránit, aby se u jedince rozvinul vážný nebo chronický stav. Patří sem i lidé narušení traumatickou událostí. V případě druhotné prevence je třeba včas rozpoznat indikátory domácího násilí v rodinném prostředí. Mezi tyto indikátory se řadí především komunikační problémy, přítomnost působících stresorů či predisponované rodinné pozadí.

Terciární prevence se snaží zmírnit dopady domácího násilí. Zaměřuje se na odstranění či zmírnění následků domácího násilí a snaží se o návrat zasažených osob, tj. osob ohrožených i násilných, dětí jako svědků domácího násilí apod., k normálnímu fungování a také zlepšení kvality jejich života. Cílem je tedy návrat jedince do společnosti. (Vodáčková, 2002)

6. 1. 1 Vyhodnocení nebezpečí

Stanovení správné strategie intervence vůči aktérům umožňuje diagnostika určitého typu domácího násilí, lépe, než pouhé zmapování jeho forem. Je totiž rozdíl, zda se domácí násilí odehrává v libovolných formách či vysokou intenzitou četností.

S kritériem četností a intenzity fyzického násilí a vážného vyhrožování pracuje metoda SARA (Spousal Assault Risk Assessment). Tato metoda je určena pro pracovníky, kteří se v praxi zabývají diagnostikou případů domácího násilí a posuzují riziko jeho případného opakování vůči oběti. Autoři R. D. Kropp a H. Belfrage SARA charakterizují jako strukturovaný postup pro predikci ohrožení oběti domácího násilí. Základem je soubor rizikových faktorů u pachatele i oběti. Vychází z předpokladu, že nejlepším zdrojem poznatků je chování pachatele v minulosti. Rozlišují se tři typy rizikových příznaků:

- rizika vyplývající z minulého chování násilné osoby k ohrožené osobě, zaměřuje se na zmapování povahy násilných projevů, ke kterým došlo v určitém časovém úseku, například v posledních dvou měsících,
- obecné (psychosociální faktory nasvědčující násilným sklonům v osobnosti pachatele nebo v jeho způsobu života),
- faktory svědčící pro zranitelnost oběti – tento třetí blok zjišťuje objektivní rizika i subjektivní faktory, které zvyšují zranitelnost oběti.

Formulář se sestavou otázek, kterými se zjišťuje přítomnost či nepřítomnost daného rizikového faktoru v konkrétním případě domácího násilí vede posuzovatele ke zjištění klíčových okolností, podle kterých lze kvalifikovaně posoudit rizika dalšího ohrožení oběti.

Kompletní verze metody obsahuje vedle diagnostické části i oddíl nazvaný „strategie pro řízení rizika“, kde jsou navrhovány vhodná opatření a postupy řešení případu. Cílem metody je také prevence domácího násilí. (Čírtková, 2008)

6. 1. 2 Bezpečnostní plán

Poté, co je s obětí provedeno vyhodnocení rizikových faktorů, je důležité přistoupit k vypracování individuálního bezpečnostního plánu. Ten by měl vždy vycházet z aktuální situace oběti a měl by být upravován podle změn, ke kterým v násilném vztahu dochází, neboť otázka bezpečí je klíčová u všech vzorců domácího násilí. Následující obecná doporučení však nemusí být aplikovatelná ve všech případech.

Pokud se potenciální oběť necítí ve vztahu bezpečně, měla by se připravit na možnosti ochrany pro případ dalšího násilného útoku.

Je třeba zvážit zejména:

- shromáždění důležitých telefonních čísel pro případ potřeby (známí, policie, intervenční centrum, azylový dům apod.),
- možnost informování rodiny, přátel či sousedů, kteří by Vám v případě potřeby mohli pomoci (např. poskytnutím krátkodobého úkrytu),
- možné únikové cesty v případě násilného jednání, např. nenechat se zavřít v části obydlí bez oken ani východu, ale též kam se lze v takové situaci uchýlit,
- smluvené znamení pro sousedy v případě ohrožení,
- vytvoření bezpečnostního zavazadla pro případ nenadálého odchodu z obydlí, kde budou uloženy všechny potřebné věci.

Pro případný náhlý odchod z domova je třeba mít připravené **příruční zavazadlo**, které je možné nechat i mimo domov na místě, kde se k němu můžete snadno dostat, bude mít níže uvedený obsah:

- rodné listy Vaše i dětí,
- průkaz zdravotního pojištění,
- občanský průkaz, cestovní průkaz,

- řidičský průkaz,
- platební karty, vkladní knížky, doklady o pojištění,
- léky Vaše i dětí,
- lékařské záznamy, záznamy z policie a další důkazy o násilí,
- doklady o dosaženém vzdělání a průběhu zaměstnání,
- školní záznamy dětí,
- doklady prokazující podíl na společném majetku (např. kupní smlouva, dekret na byt),
- telefonní čísla a adresy rodiny, přátel, lékařů, sociálních služeb,
- klíče,
- peníze,
- hračku pro děti,
- osobní věci, oblečení. (Policie ČR., *Domácí násilí: Nebud'me slepí k domácímu násilí*)

6. 2 Intervenční centra

Zákonem č. 135/2006 Sb. o **ochraně před domácím násilím**, účinným od 1. ledna 2007, se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Zajišťuje jeho vyváženosť jak ve složce zákonného omezení (**vykázání násilné osoby policejním orgánem ze společného obydlí na 10 dní**), tak při sociální pomoci ohrožené osobě v intervenčním centru a v právní ochraně poskytované občanskými soudy tzv. **zvláštním předběžným opatřením**, které je určeno k ochraně ohrožené osoby. Soudní ochrana je poskytována eventuálně v pokračujícím občanskoprávním řízení. V případném porušení omezení uložených vykázáním nebo usnesením soudu mohou nastoupit i trestněprávní sankce. Trestní postih pachatelů domácího násilí je upraven v trestním zákoníku.

Shora uvedený zákon obsahuje také již zmíněné ustanovení o zřízení intervenčních center na úrovni krajů, která mají klíčovou roli při řešení konfliktů s domácím násilím. Intervenční centra poskytují specializované poradenské služby v oblasti sociální, psychologické a právní pomoci osobám ohrožených domácím násilím. Kromě toho plní úlohu informační, koordinační a metodickou v komunikaci mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí, zdravotnickými zařízeními, policií a soudy, nestátními a charitativními organizacemi. Sestavují také bezpečnostní plán a poskytují krizovou telefonickou pomoc.

Klientům může být poskytnuto nouzové ubytování i okamžitá finanční podpora. Tato pomoc je pro oběť domácího násilí důležitá.

Pomoc je poskytována převážně na základě podnětu policie. Tímto podnětem je opis rozhodnutí o vykazání nebo o zákazu vstupu do společného obydlí a opis úředního záznamu o provedených úkonech. Na základě tohoto podnětu je intervenčním centrem nabídnuta pomoc nejpozději do 48 hodin od doručení tohoto rozhodnutí.

Pomoc může být intervenčním centrem poskytnuta i bez takového podnětu. Na intervenční centrum se může obrátit kdokoli z občanů se žádostí o přímou pomoc pro osobu ohroženou násilným chováním jiné osoby obývající s ní společné obydlí.

Intervenční centrum je zároveň povinno poskytovat příslušnému krajskému úřadu počet osob ohrožených násilným chováním, kterým byla poskytnuta pomoc.

Veškeré služby intervenčních center jsou poskytovány zdarma.
(proFem, o. p. s., 2002)

II EMPIRICKÁ ČÁST

7 Cíl výzkumu

Hlavním cílem empirického výzkumu je provedení statistického rozboru dat zaměřených na zkušenosti žen a mužů s domácím násilím. Výzkum je zaměřen také na řadu dalších faktorů souvisejících s problematikou domácího násilí, například nejčastějších forem domácího násilí, četnosti výskytu domácího násilí mezi partnery, možnostech pomoci ohroženým osobám, kvalifikovanosti postupu státního orgánu při řešení případu domácího násilí či nejběžnějších společenských předsudků.

Výzkumný vzorek tvoří tři skupiny respondentů, a to skupinu odsouzených mužů, skupinu klientů poradny pro oběti domácího násilí a trestných činů a zletilých studentů střední školy.

V rámci stanovení hypotéz budu zjišťovat, po analyzování sebraných dat, zda se budou projevovat významné rozdíly u žen a mužů u sledovaného vzorku respondentů.

7.1 Stanovení hypotéz

I. Hypotéza

Předpokládám, že ženy budou častěji v roli oběti násilného jednání agresora než muži.

II. Hypotéza

Předpokládám, že ženy budou nejčastěji v pozici manželky jako svědka domácího násilí než muži.

III. Hypotéza

Předpokládám, že ženy budou projevovat větší míru informovanosti o možnostech hledání odborné pomoci než muži.

IV. Hypotéza

Předpokládám, že muži budou projevovat častěji předsudky k problematice domácího násilí než ženy.

V. Hypotéza

Předpokládám, že muži budou častěji souhlasit s názorem, že Česká republika dostatečně chrání oběti domácího násilí než ženy.

8 Popis metod výzkumu

Ke zkoumání stanovených cílů jsem zvolila metodu kvantitativního výzkumu a jako nejvhodnějšího nástroje měření a k ověření mnou stanovených hypotéz jsem použila speciálně sestavený dotazník.

Před zformulováním konkrétního dotazníku jsem podrobně prostudovala veškerou odbornou literaturu, která mně byla dostupná a která se týkala problematiky domácího násilí. Zaměřila jsem se také na publikace zabývající se metodami výzkumného šetření.

Cílem mého teoretického zkoumání byly rovněž již provedené výzkumy a analýzy z oblasti dané problematiky domácího násilí. Na základě těchto výzkumů a prostudovaných odborných publikací jsem vytvořila šest hypotéz, které předpokládají určité skutečnosti v české společnosti. Následně jsem přistoupila k sestavení samotného dotazníku.

8.1 Aplikace metody

Zjišťování statistických dat v pedagogickém výzkumu za pomoci dotazníku je dle Chrásky (2007) obvyklým způsobem kvantitativního výzkumného šetření.

Dotazník je složen z pečlivě a konkrétně formulovaných uzavřených otázek. Jednotlivé otázky v dotazníku jsou promyšleně zařazeny tak, aby respondent na ně odpovídal písemnou formou.

Otázky byly formulovány s důrazem na jejich pochopení a návaznost při vyplňování a také nutnost krátkého časového úseku pro vyplnění celého dotazníku. Rychlost a nízká ekonomická náročnost je výhodou pro zpracování velkého souboru dotazovaných.

Dotazníky, které jsou zpracované nevhodným způsobem nebo nevhodně použity bez předchozího prostudování odborné literatury a již provedených výzkumů k problematice domácího násilí, nemají vypovídající hodnotu.

Je nutné výsledky dotazníkových šetření, jež mají omezenou platnost, vhodně interpretovat a oddělit od sebe objektivní zjištění a případné subjektivní výroky dotazovaných.

Dotazník je složen ze 17 otázek, zjišťujících v první části zařazení respondenta dle pohlaví, vzdělání, rodinného stavu a dalších základních charakteristik o respondentech. Další otázky se zaměřují již konkrétně na zkušenosti s domácím násilím, formami či četností výskytu násilí. V poslední řadě jsou respondenti dotazováni na jejich postoje ohledně domácího násilí z hlediska vybraných mýtů o domácím násilí. Dále jsou sledovány jejich

odpovědi v kvalifikovanosti státních orgánů při řešení konfliktů a názory dotazovaných k faktu, zda se domnívají, že Česká republika dostatečně chrání svými zákony oběti domácího násilí. Otázka s pořadovým číslem 15, která se týkala zastávaných postojů rodičů k problematice domácího násilí, byla v rámci vyhodnocení dotazníků vypuštěna z důvodu nedostatečných odpovědí, jelikož řada dotazovaných zřejmě nezná názory svých rodičů na tuto problematiku.

Jednotlivé oddíly dotazníků zjišťovaly:

- a) základní charakteristiku o respondentech, tj. jejich pohlaví, nejvyšší dosažené vzdělání a současné místo bydliště,
- b) položky hypotézy č. 1, které zkoumaly oblast přímého zasažení obou pohlaví, jako obětí násilného jednání partnera, případně zkušeností žen a mužů s domácím násilím,
- c) položky hypotézy č. 2 zjišťují pozici účastníků, jakožto svědků domácího násilí,
- d) položky hypotézy č. 3 vyhodnocují znalosti a informovanost obyvatel o možnostech hledání pomoci,
- e) položky hypotézy č. 4 se zabývají předsudky dotazovaných osob k problematice domácího násilí,
- f) položky hypotézy č. 5 sledují rozdílnost názorů obou pohlaví ohledně legislativy České republiky v oblasti domácího násilí a postupu státních orgánů při řešení konfliktů s domácím násilím.

Výsledky tohoto výzkumu chci přispět k již zjištěným skutečnostem o domácím násilí a doplnit je o nová zjištění.

9 Charakteristika zkoumaného vzorku

Vlastní výzkum byl proveden v časovém horizontu od listopadu roku 2011 do března roku 2012. V listopadu jsem sestavila jednotlivé otázky do dotazníku, které jsem následně přednesla členům rodiny, kteří pracovně a odborně působí v budoucích skupinách dotazovaných, s žádostí o poskytnutí věcného náhledu na zvolené otázky, jejich formulaci a vhodnosti použití ke zvolenému účelu. Finální úpravu dotazníku jsem konzultovala s vedoucí práce PhDr. Kamilou Holáskovou, Ph.D.

Distribuce dotazníků probíhala od listopadu 2011 do února 2012. Pro své dotazníkové šetření byli vybráni odsouzení muži s výkonem trestu ve věznici Jiřice, konkrétně oddělení B výkonu trestu s dozorem a oddělení C s výkonem trestu s ostrahou, dále klienti Občanské poradny Nymburk, o. s., jakožto neziskové organizace pro pomoc obětem trestných činů a obětem domácího násilí, a starší studenti Střední zdravotnické školy a vyšší odborné školy zdravotnické v Nymburce.

V každé vybrané kategorii se nachází muži i ženy, kteří prošli různými etapami života a mají za sebou různé životní zkušenosti, například i v oblasti domácího násilí.

Distribuce dotazníků byla provedena prostřednictvím vybrané kontaktní osoby z řad pracovníků příslušné instituce. Tato byla poučena o anonymitě a dobrovolnosti vyplňování dotazníků, které posléze předložila vybraným respondentům, jakož je i seznámila s cílem a využitím sebraných dat.

V rámci distribuce dotazníků bylo dodáno pro vyplnění předmětného dotazníku mezi odsouzené muže v počtu 50 kusů, z toho se z této skupiny vrátilo všech 50 vyplněných dotazníků. K analýze dat bylo použito 43 dotazníků, ostatní vyplněné dotazníky musely být vyřazeny pro nejednoznačnost odpovědí, celkem tedy bylo možné zpracovat data od 86% respondentů.

Ve skupině klientů Občanské poradny Nymburk, o. s. bylo volně rozdáno a vyplněno 67 dotazníků. Z tohoto počtu dotazníků bylo vráceno 57 vyplněných dotazníků. Z administrativních důvodů muselo být vyřazeno 10 dotazníků, celkově bylo možné využít 85% dotazníků.

Skupině žáků Střední zdravotnické školy a vyšší odborné školy zdravotnické v Nymburce bylo rozdáno celkem 50 dotazníků, z toho 44 dotazníků bylo kontaktní osobě odevzdáno vyplněných. Z celkového počtu vrácených a vyplněných dotazníků od studentů bylo použito ke statistickému zpracování 42 dotazníků, 2 dotazníky byly vyřazeny z důvodu

administrativní nedostatečnosti. Celkem tedy bylo použito pro statistické zpracování 84% dotazníků.

Z celkového počtu odevzdaných a vyplněných dotazníků, které bylo možné použít pro vyhodnocení získaných dat činí 85% dotazníků určených ke statistickému zpracování.

10 Analýza dat

Po sesbírání dotazníků bylo přistoupeno k jejich vyhodnocení formou křížkového zaznamenávání. Nejprve bylo provedeno zpracování získaných dat všech tří skupin dotazovaných zvlášť a následně vyhodnocení obou pohlaví ve všech skupinách, zařazení k hypotézám a jejich ověření.

K vyhodnocení bylo použito metod zpracovávání dat formou procentuálního vyjádření obou pohlaví a celkového počtu respondentů v dané kategorii odpovědí.

Vyhodnocení otázky č. 1

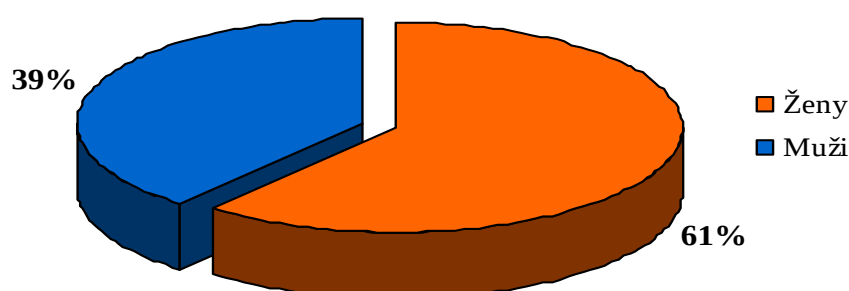
Složení respondentů dle pohlaví?

Tabulka č. 1 – souhrn získaných dat

Pohlaví	Respondenti	
	Procenta	Reálná čísla
Ženy	61%	86
Muži	39%	56
Celkem	100%	142

Plnění odpovědí v dotazníku se zúčastnilo celkem **142** dotázaných osob. Grafické vyhodnocení je znázorněno v grafu č. 1 níže.

Graf č. 1 – znázornění poměru všech respondentů v obou pohlaví

Z grafického znázornění je patrné, že **ženská** část respondentů tvořila v prováděném výzkumu výraznou většinu **61%** dotázaných.

Vyhodnocení otázky č. 2

Kde žijete?

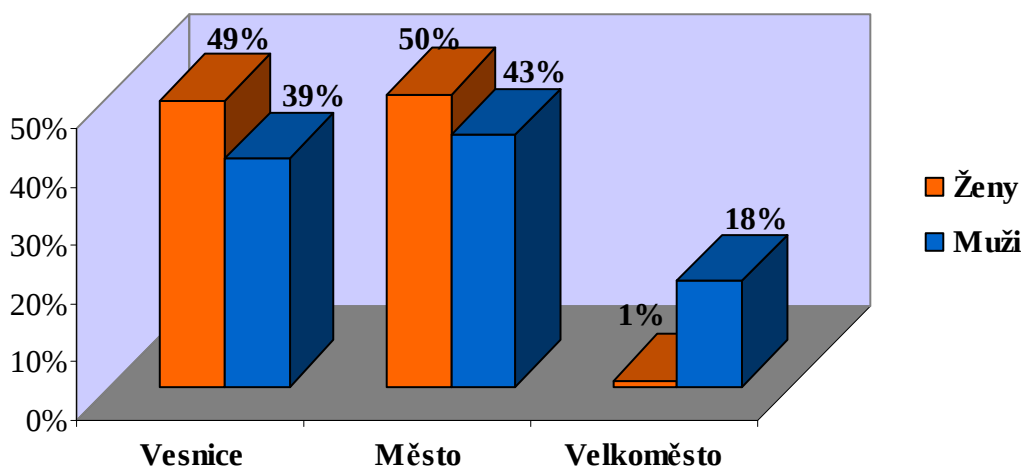
Tabulka č. 2 – souhrn získaných dat

	Ženy		Muži		Celkem	
	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla
Vesnice	49%	42	39%	22	45%	64
Město	50%	43	43%	24	47%	67
Velkoměsto	1%	1	18%	10	8%	11
Celkem	100%	86	100%	56	100%	142

Zpracováním získaných dat bylo zjištěno, že na položenou otázku odpovědělo všech **142** respondentů. Z celkového počtu dotázaných je patrné, že nejvíce respondentů u obou pohlaví žije ve **městě**, tj. **47%** z celkového počtu dotázaných žen a mužů, a dále následované nejčastějším místem pobytu - **vesnice**. Mezi odpověďmi žen a mužů dohromady ve sledovaných kategoriích byl zjištěn minimální procentuální rozdíl nepřesahující **2%** v dané kategorii odpovědí.

Statistický výsledek je znázorněn v tabulce č. 2 shora a v grafu č. 2 uvedeného níže.

Graf č. 2 – zahrnuje jednotlivé respondenty

V grafu je znázorněno, že téměř shodná skupina žen a mužů žije jak na vesnici, tak i ve městě, v procentuálním vyjádření se jedná celkově **45%** osob žijících na vesnici a **47%** osob žijících ve městě. U mužů je rozdíl patrnější v třetí kategorii odpovědi, zda-li žijí ve velkoměstě, z grafu vyplývá, že ve velkoměstě žije **18%** mužů.

Vyhodnocení otázky č. 3

Jaký je Váš rodinný stav?

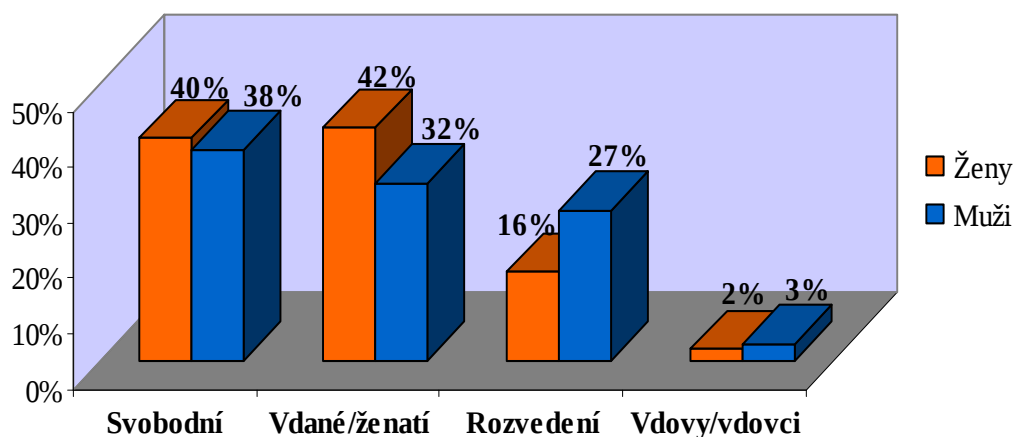
Tabulka č. 3 – souhrn získaných dat

	Ženy		Muži		Celkem	
	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla
Svobodní	40%	34	38%	21	39%	55
Vdané/ženatí	42%	36	32%	18	38%	54
Rozvedení	16%	14	27%	15	20%	29
Vdovy/vdovci	2%	2	3%	2	3%	4
Celkem	100%	86	100%	56	100%	142

Zpracováním získaných dat bylo zjištěno, že na položenou otázku odpovědělo všech **142** respondentů. Z celkového počtu dotázaných je patrné, že nejvíce respondentů u obou pohlaví udává rodinný stav svobodné či svobodní. V dílčích kategoriích, převažují vdané ženy a ženatí muži.

Statistický výsledek je znázorněn v tabulce č. 3 shora a v grafu č. 3 uvedeného níže.

Graf č. 3 – zahrnuje jednotlivé respondenty

Z grafického znázornění vyplývá, že statisticky méně významný rozdíl je mezi počtem svobodných a vdaných žen a stejně tak i mužů, v kategorii rozvedení se statistický rozdíl mužů a žen zvětšuje, převažují rozvedení muži v počtu **27 %** ku **16 %** rozvedených žen.

Vyhodnocení otázky č. 4

Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

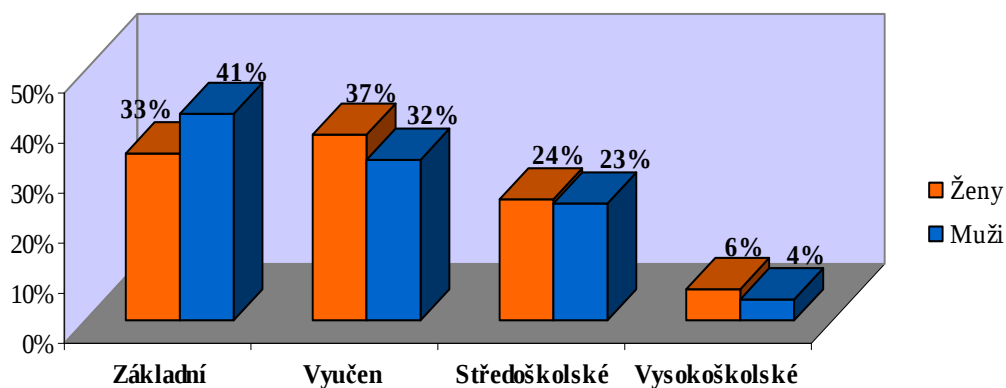
Tabulka č. 4 – souhrn získaných dat

	Ženy		Muži		Celkem	
	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla
Základní	33%	28	41%	23	36%	51
Vyučen	37%	32	32%	18	35%	50
Středoškolské	24%	21	23%	13	24%	34
Vysokoškolské	6%	5	4%	2	5%	7
Celkem	100%	86	100%	56	100%	142

Z analýzy uvedených dat vyplývá, že největší skupinu z celkového počtu dotázaných tvoří překvapivě osoby se **základním vzděláním**, z toho **41% mužů**, následované stupněm nejvyššího dosaženého vzdělání v kategorii **vyučen** v celkovém procentuálním vyjádření 35% dotázaných. Tuto skupinu nejvíce zastupují **ženy** v 37% z dotázaných.

Statistické vyjádření v přehledu uvedeno v grafu č. 4.

Graf č. 4 – zahrnuje jednotlivé respondenty

Z uvedeného grafu je patrné, jak již shora uvedeno, že největší skupinu dotázaných se základním vzděláním tvoří muži, ženy dosáhly v dotazníkovém šetření nejvyššího dosaženého vzdělání stupně vyučen. Vysokoškolské vzdělání je ve srovnání s ostatními kategoriemi upozaděno a tvoří 5% z celkového počtu dotázaných.

Vyhodnocení otázky č. 5

Rozumíte pojmu „domácí násilí“?

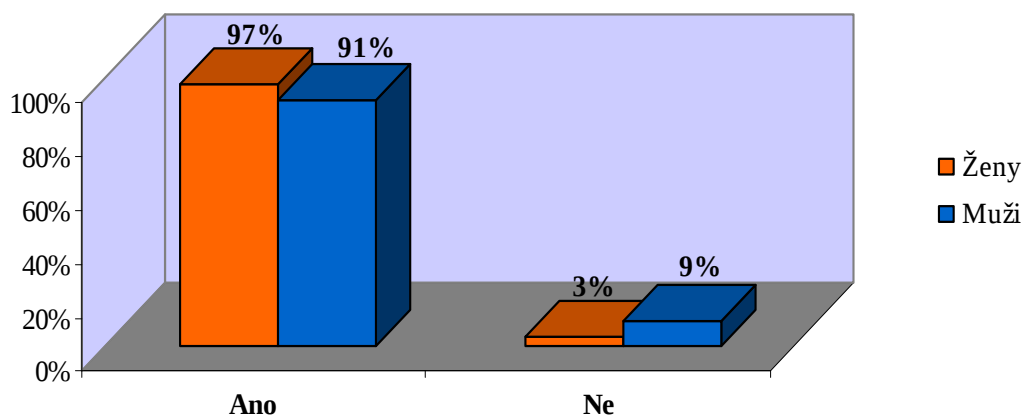
Tabulka č. 5 – souhrn získaných dat

	Ženy		Muži		Celkem	
	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla
Ano	97%	83	91%	51	94%	134
Ne	3%	3	9%	5	6%	8
Celkem	100%	86	100%	56	100%	142

Po vyhodnocení a zaznamenání získaných dat do tabulky č. 5 bylo zjištěno, že drtivá většina respondentů rozumí pojmu „domácí násilí“, avšak několik respondentů odpovědělo negativně, a to v počtu **3 žen** a **5 mužů**.

Procentuální vyjádření uvedené otázky je graficky znázorněno v grafu č. 5.

Graf č. 5 – zahrnuje jednotlivé respondenty

U uvedeného grafu jednoznačně vyplývá, že více než 90 % dotázaných rozumí tázanému pojmu. Pouze **6%** z celkového počtu respondentů odpovědělo negativně.

Vyhodnocení otázky č. 6

Byl/a jste někdy svědkem domácího násilí?

Tabulka č. 6 – souhrn získaných dat

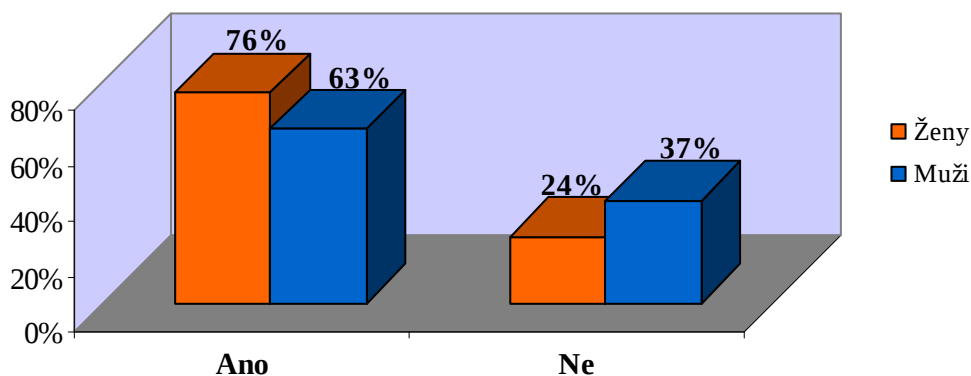
	Ženy		Muži		Celkem	
	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla
Ano	76%	63	63%	32	71%	95
Ne	24%	20	37%	19	29%	39
Celkem	100%	83	100%	51	100%	134

Zpracováním získaných dat bylo zjištěno, že na tuto položenou otázku odpovědělo **134** respondentů. V celkovém součtu odpovědělo pozitivně celkem **95** žen a mužů, což činí **71%** dotázaných. Pouze **39** osob, tedy v **29 procent**, odpovědělo negativně. U mužů se souhlasná odpověď vyskytovala ve 32 případech a opačná v 19 reakcích.

V případě této otázky byl zjištěn rozdíl **13%** v porovnání ženských a mužských odpovědí v obou kategoriích odpovědí.

Statistický výsledek je znázorněn v tabulce č. 6 a dále v grafu č. 6.

Graf č. 6 – zahrnuje jednotlivé respondenty

Z uvedeného grafu je patrné, že nejčastěji se staly svědky domácího násilí ženy, a to v **76%**, naopak **37%** mužů ve svých odpovědích nebyli svědky domácího násilí.

Vyhodnocení otázky č. 7

Pokud ano, v jaké pozici jste byl/a?

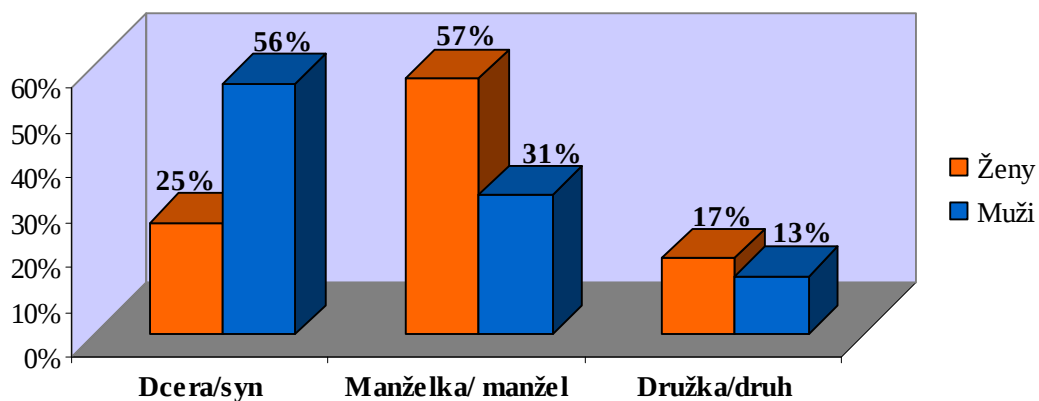
Tabulka č. 7 – souhrn získaných dat

	Ženy		Muži		Celkem	
	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla
Dcera/syn	25%	16	56%	18	36%	34
Manželka/manžel	57%	36	31%	10	48%	46
Družka/druh	17%	11	13%	4	16%	15
Celkem	100%	63	100%	32	100%	95

V tabulce číslo 7 bylo statisticky zjištěno, že z celkového počtu 95 respondentů, kteří v otázce číslo 6 odpověděli kladně, se ocitlo, jakožto svědek domácího násilí, v roli manžela či manželky celkem **48%** osob, z toho nejvíce žen.

Grafické znázornění získaných dat jest uvedeno v grafu č. 7.

Graf č. 7 – zahrnuje jednotlivé respondenty

Z vyobrazeného grafu vyplývá, že **56%** mužů se nejčastěji ocitlo jako svědek domácího násilí v roli syna a **57%** žen se ocitlo v roli manželky jako svědka domácího násilí.

Vyhodnocení otázky č. 8

Kdo byl násilnou osobou?

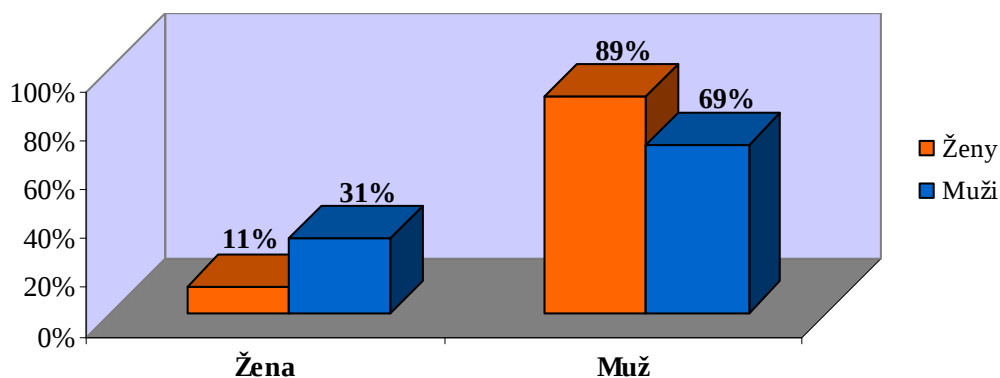
Tabulka č. 8 – souhrn získaných dat

	Ženy		Muži		Celkem	
	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla
Žena	11%	7	31%	10	18%	17
Muž	89%	56	69%	22	82%	78
Celkem	100%	63	100%	32	100%	95

Z uvedené tabulky č. 8 je patrné, že celých **89%** z dotázaných žen a **69%** z dotázaných mužů opovědělo, že násilným pachatelem byl **muž**. Žena, jakožto násilná osoba se vyskytovala pouze v **18%** z celkového počtu dotázaných mužů a žen.

Statistické znázornění uvedeno v grafickém vyobrazení grafu č. 8.

Graf č. 8 – zahrnuje jednotlivé respondenty

Z uvedeného grafického znázornění vyplývá, že nejvíce zastoupenou kategorií, jakožto osobou, která se dopouští násilného jednání, byl ve výběru obou respondentů, tj. mužů a žen, zastoupen **muž**.

Žena jako násilná osoba se vyskytovala pouze v **11%** případů na straně žen a v **31%** vybraných na straně mužů. Muži respondenti se tedy častěji setkali s násilnou osobou ženského pohlaví než skupina žen respondentek.

Vyhodnocení otázky č. 9

Jaká byla četnost výskytu domácího násilí z časového hlediska?

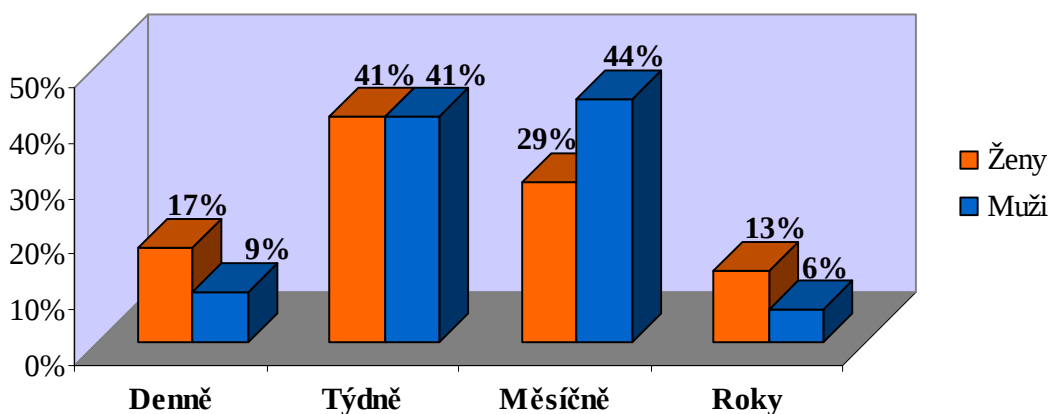
Tabulka č. 9 – souhrn získaných dat

	Ženy		Muži		Celkem	
	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla
Denně	17%	11	9%	3	15%	14
Týdně	41%	26	41%	13	41%	39
Měsíčně	29%	18	44%	14	34%	32
Roky	13%	8	6%	2	10%	10
Celkem	100%	63	100%	32	100%	95

Z tabulky č. 9 shora uvedené vyplývá, že nejčastější interval výskytu domácího násilí byl z časového hlediska **týdně**. Odpovědělo tak **41%** z celkového počtu dotázaných žen a mužů, v reálných číslech tomu odpovídalo **39** dotázaných, z celkového počtu **95** respondentů, kteří na tuto otázku odpověděli v návaznosti na předchozí kladené otázky.

Statistické znázornění zpracovaných dat uvedeno v grafu č. 9.

Graf č. 9 – zahrnuje jednotlivé respondenty

Z uvedeného grafu je zřejmé, že nejméně obvyklá četnost výskytu domácího násilí byla **6%** z odpovědí mužů, tomuto procentnímu vyjádření odpovídá dle nabízených možností odpovědí **roční četnost**.

Vyhodnocení otázky č. 10

Jaké byly následky násilného jednání agresora?

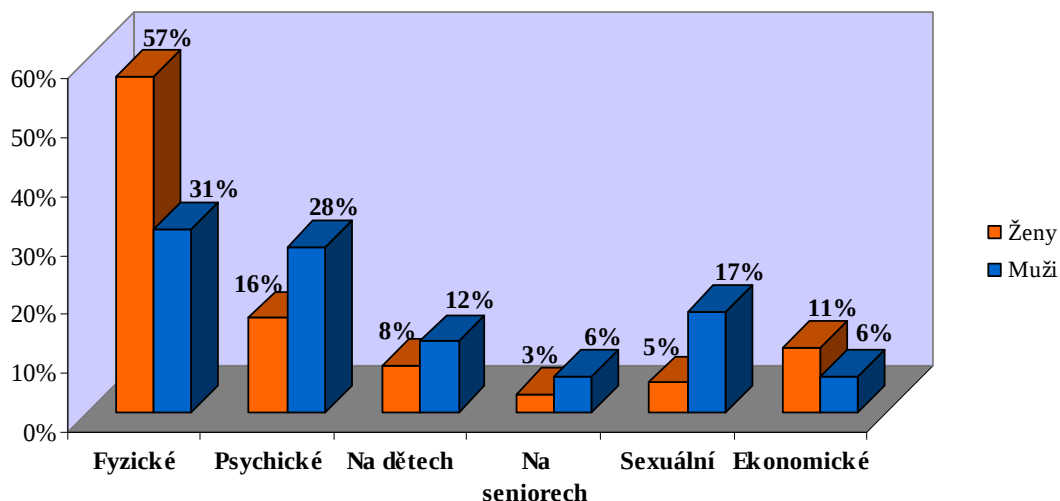
Tabulka č. 10 – souhrn získaných dat

	Ženy		Muži		Celkem	
	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla
Fyzické	57%	36	31%	10	48%	46
Psychické	16%	10	28%	9	20%	19
Na dětech	8%	5	12%	4	10%	9
Na seniorech	3%	2	6%	2	4%	4
Sexuální	5%	3	17%	5	8%	8
Ekonomické	11%	7	6%	2	10%	9
Celkem	100%	63	100%	32	100%	95

Z tabulky číslo 10, jak je patrné, nejvíce respondentů odpovědělo, že následky násilného jednání agresora byly především **fyzické**, reagovalo tak **48%** z počtu **95** respondentů.

Statistické znázornění uvedených dat z tabulky č. 10 je vyjádřeno v grafu č. 10.

Graf č. 10 – zahrnuje jednotlivé respondenty

Z uvedeného grafu vyplývá, že nejvíce žen uvedlo, že následky agresivního chování jedince byly především fyzické, a to v **57%** z dotázaných žen. Zajímavý je statistický výsledek v kategorii sexuálních následků. V této kategorii odpovědělo nejvíce mužů, a to v **17** procentech z počtu dotázaných mužů.

Vyhodnocení otázky č. 11

Byly při jednání násilného pachatele přítomny i jiné osoby?

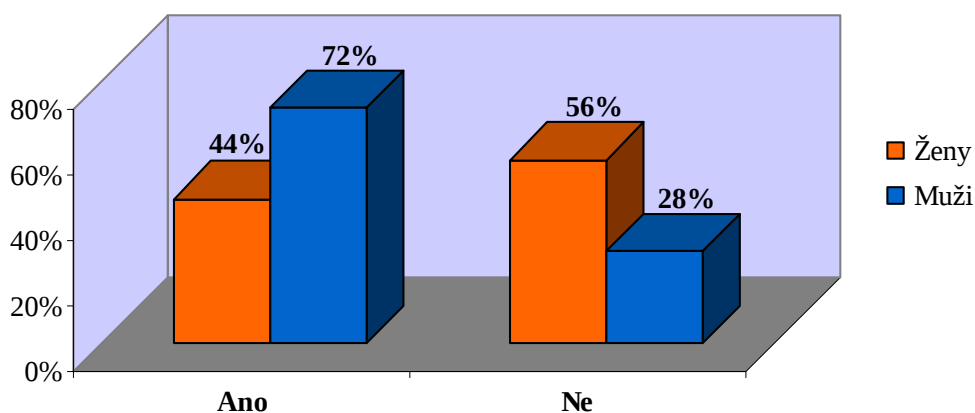
Tabulka č. 11 – souhrn získaných dat

	Ženy		Muži		Celkem	
	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla
Ano	44%	28	72%	23	54%	51
Ne	56%	35	28%	9	46%	44
Celkem	100%	63	100%	32	100%	95

Ze shora uvedené tabulky č. 11 lze vyčíst, že převažovaly kladné odpovědi na položenou otázku, tj. že byly při jednání násilného pachatele přítomny i jiné osoby. Uvedlo tak **54%** z celkového počtu dotázaných respondentů. Tito tvoří **51** dotázaných z celkového počtu **95** respondentů, kteří na tuto otázku odpověděli.

Statistické vyhodnocení znázorněno v grafu č. 11 níže uvedeného.

Graf č. 11 – zahrnuje jednotlivé respondenty

Ze shora uvedeného grafu vyplývá, že nejvíce na tuto otázku odpovědělo kladně **72% mužů**, naopak ženy převažovaly na straně druhé, tedy že při jednání násilného pachatele nebyly přítomny jiné osoby. Uvedlo tak **56%** z dotázaných žen.

Vyhodnocení otázky č. 12

Pokud jste odpověděl/a ano, kdo se Vám snažil pomoci?

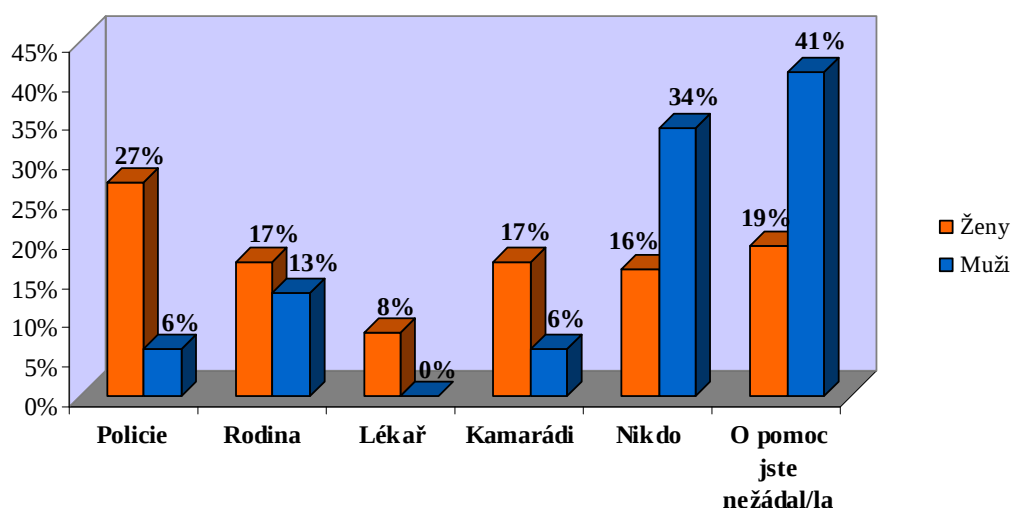
Tabulka č. 12 – souhrn získaných dat

	Ženy		Muži		Celkem	
	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla
Policie	27%	17	6%	2	20%	19
Rodina	17%	11	13%	4	16%	15
Lékař	8%	5	0%	0	5%	5
Kamarádi	17%	10	6%	2	13%	12
Nikdo	16%	8	34%	11	20%	19
O pomoc jste nežádal/la	19%	12	41%	13	26%	25
Celkem	100%	63	100%	32	100%	95

Z tabulky č. 12 sebraných dat je patrné, že v případech násilí mezi partnery se oběti násilí snažila nejvíce pomoci policie a to ve **20%** z celkového počtu **95** respondentů. Na druhou stranu **26%** všech dotazovaných o pomoc nežádalo.

Statistické zpracování dat z uvedené tabulky je zaznamenáno v grafu č. 12.

Graf č. 12 – zahrnuje jednotlivé respondenty

Z uvedeného grafu vyplývá, že nejvíce **mužů** v případech partnerských konfliktů o **pomoc nežádali**, dotazovali tak v **41** procentech. Dalším výrazným činitelem v poskytování pomoci tvořila rodina, policie a kamarádi, a to zejména na straně žen, kterým nejbližší a státní orgány pomohli v **17%** a policie v **27%** případů.

Vyhodnocení otázky č. 13

Věděl/a jste v době konfliktu nebo poté, kde hledat odbornou pomoc?

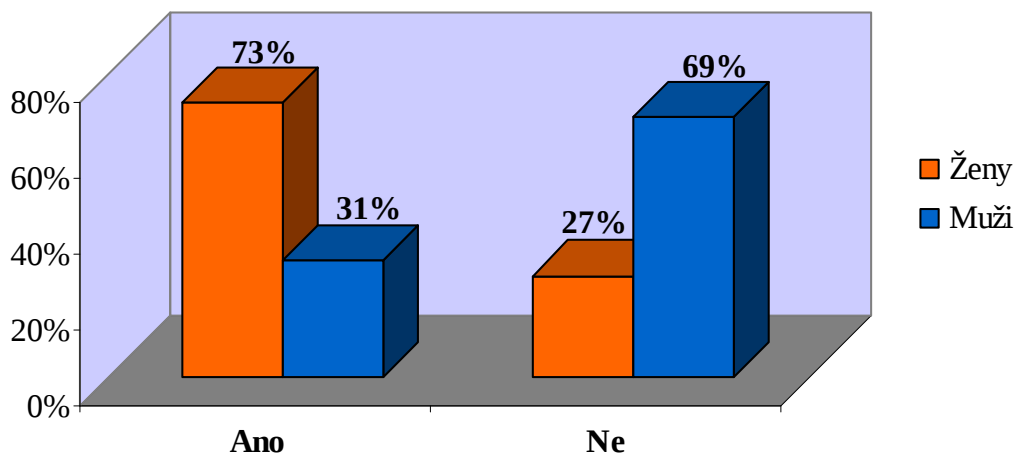
Tabulka č. 13 – souhrn získaných dat

	Ženy		Muži		Celkem	
	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla
Ano	73%	46	31%	10	59%	56
Ne	27%	17	69%	22	41%	39
Celkem	100%	63	100%	32	100%	95

Ze vzorku získaných dat znázorněných v tabulce č. 13 je zřejmé, že **95** respondentů, kteří odpověděli na tuto otázku, vědělo v době konfliktu nebo poté, kde hledat odbornou pomoc. Na tuto skutečnost odpovědělo **59%** z celkového počtu dotázaných žen a mužů. Nejvíce informovány byli ženy, které odpověděly v počtu **46 žen**. Muži odpověděli záporně v **22** případech.

Statistický přehled je graficky znázorněn v grafu č. 12.

Graf č. 13 – zahrnuje jednotlivé respondenty

Ze zobrazeného grafu lze vyčíst, že kladně na vybranou otázku odpovědělo **73%** žen ze všech dotázaných žen. Z celkového počtu odpovědí z řad mužů odpovědělo negativně **69%** mužů. Z grafu je tedy patrné, že ženská část dotazovaných je mnohem více informována o tom, kde hledat v případě konfliktu odbornou pomoc.

Vyhodnocení otázky č. 14

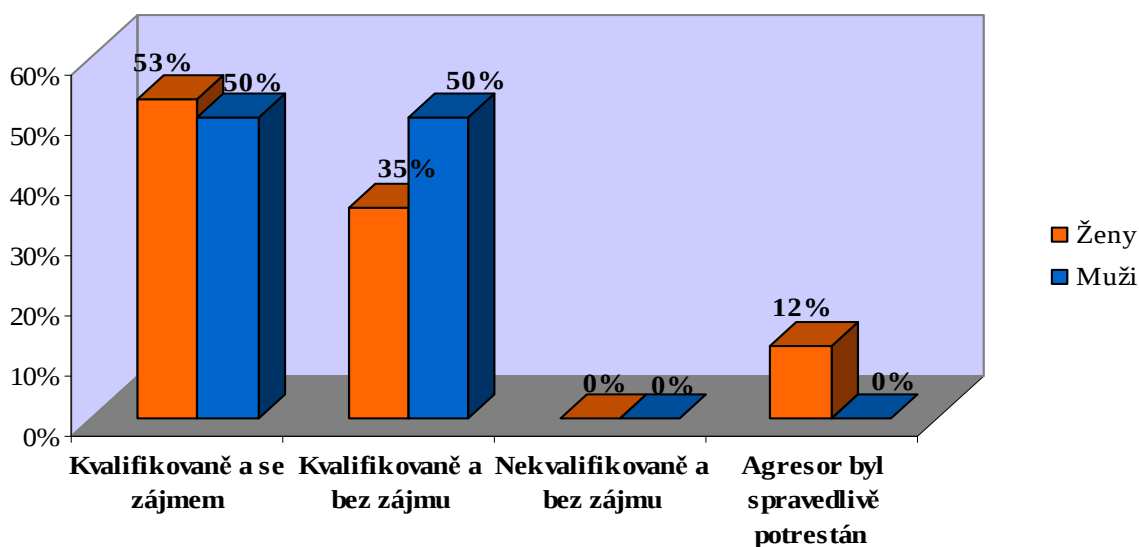
Jaký byl postup státních orgánů při řešení daného případu domácího násilí?

Tabulka č. 14 – souhrn získaných dat

	Ženy		Muži		Celkem	
	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla
Kvalifikovaně a se zájmem	53%	9	50%	1	53%	10
Kvalifikovaně a bez zájmu	35%	6	50%	1	37%	7
Nekvalifikovaně a bez zájmu	0%	0	0%	0	0%	0
Agresor byl spravedlivě potrestán	12%	2	0%	0	10%	2
Celkem	100%	17	100%	2	100%	19

Z tabulky č. 14 sebraných dat, která navazuje svými odpověďmi na tabulku č. 12, určených ke statistickému zpracování, vyplývá, že policie se případem domácího násilí zabývala **kvalifikovaně a se zájmem**. Tuto skutečnost uvedlo **53%** dotázaných osob, kteří odpověděli v otázce číslo 12, že pomoci se jim snažila mj. policie.

Graf č. 14 – zahrnuje jednotlivé respondenty

Z grafu vyplývá, že podle žen postupovala policie kvalifikovaně a se zájmem, muži naopak uvedli, že policie postupovala kvalifikovaně a bez zájmu. Rozdíl mezi oběma skupinami jsou 3 procenta.

Vyhodnocení otázky č. 16

Jak nahlížíte na tuto problematiku vy sami?

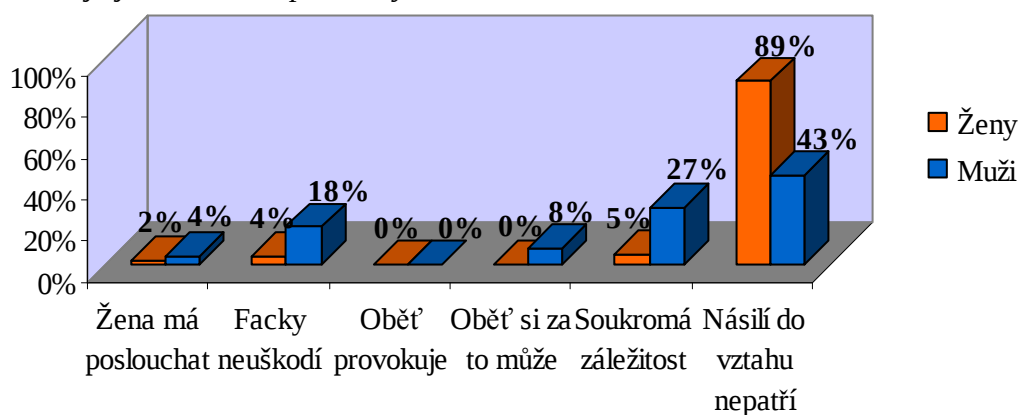
Tabulka č. 16 – souhrn získaných dat

	Ženy		Muži		Celkem	
	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla
Žena má poslouchat	2%	2	4%	2	3%	4
Facky neuškodí	4%	3	18%	9	9%	12
Oběť provokuje	0%	0	0%	0	0%	0
Oběť si za to může	0%	0	8%	4	3%	4
Soukromá záležitost	5%	4	27%	14	13%	18
Násilí do vztahu nepatří	89%	74	43%	22	72%	96
Celkem	100%	83	100%	51	100%	134

K otázce, týkající se mýtů o domácím násilí, se vyjádřilo **134** respondentů. Dle tabulky č. 16 se většina žen i mužů domnívá, a to v **72%**, že **násilí do vztahu mezi mužem a ženou nepatří**. Konkrétně **27%** mužů odpovědělo, že násilí je soukromá záležitost, do které by se okolí nemělo plést. Ženy si ve **2** procentech myslí, že **žena má ve vztahu poslouchat** a **4%** žen se dokonce domnívá, že **občasná facka ve vztahu neuškodí**.

Z důvodu textově dlouhých možností odpovědí byly jednotlivé možnosti zkráceny a slovně upraveny pro účely vytvoření tabulky hodnot. Statistické znázornění uvedených dat v tabulce je uvedeno v grafu č. 16.

Graf č. 16 – zahrnuje jednotlivé respondenty

Z uvedeného grafu je patrné, že drtivá většina všech dotázaných žen a mužů se domnívá, že násilí do vztahu mezi mužem a ženou nepatří.

Vyhodnocení otázky č. 17

Domníváte se, že Česká republika dostatečně chrání svými zákony oběti domácího násilí?

Tabulka č. 17 – souhrn získaných dat

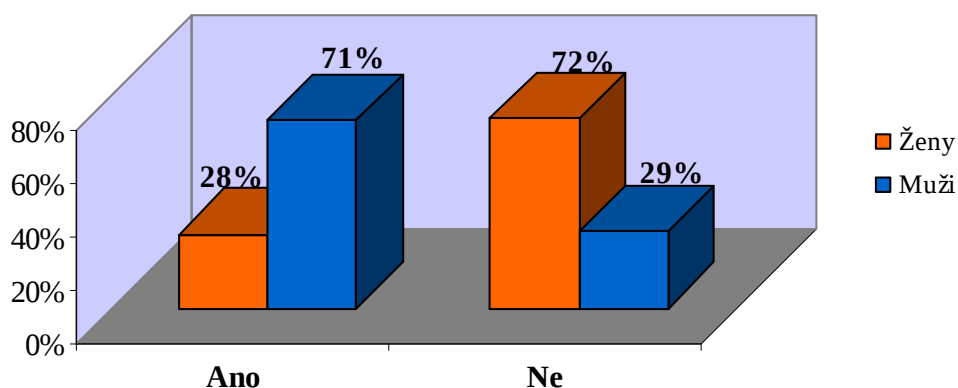
	Ženy		Muži		Celkem	
	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla	Procenta	Reálná čísla
Ano	28%	23	71%	36	44%	59
Ne	72%	60	29%	15	56%	75
Celkem	100%	83	100%	51	100%	134

Zpracováním získaných dat bylo zjištěno, že na položenou otázku odpovědělo **134** respondentů. V obou skupinách dotazovaných byly značné rozdíly v odpovědích. Ve skupině žen se jich pouze **28%** domnívá, že naše zákony dostatečně chrání oběti domácího násilí. Na straně druhé, s tímto projevilo souhlas **71%** mužů.

Mezi odpověďmi těchto skupin respondentů byl zjištěn velmi výrazný rozdíl, kdy procentuálním vyjádřením se jedná o odlišnost **43%** na straně kladného hodnocení.

Statistický výsledek je znázorněn v tabulce č. 3 a dále v grafu č. 3.

Graf č. 17 – zahrnuje jednotlivé respondenty

Z uvedeného grafu je patrné, že zde panuje pouze minimální rozdíl nepřesahující 1% v odpovědi žen a mužů na kladné a záporné straně, muži se s touto otázkou ztotožnili v **71%**, ženy odpověděly v **72%** záporně.

11 Diskuse

Záměrem tohoto empirického výzkumu bylo ověřit skutečnost pěti jmenovaných hypotéz, které jsem stanovila v rámci výzkumného šetření, a z kterých, dle získaných a statisticky zpracovaných dat, budou vyvozeny závěry.

Přestože vzorek dotazovaných není příliš rozsáhlý a poměr ženských a mužských respondentů není zcela vyrovnaný, přesto se mi podařilo některými otázkami a jejich návaznostmi na další dotazníkové otázky zjistit určitá fakta, která je třeba, v rámci argumentace předmětných hypotéz, zmínit.

Ve stanovené **hypotéze č. 1** jsem předpokládala, že *ženy budou častěji v roli oběti násilného jednání agresora než muži*.

V dotazníku jsem zkoumala přímé zasažení obou pohlaví jako obětí násilí, případně zkušenosti žen a mužů s domácím násilím, jestliže se k tomu tak vyjádřili.

Z již dříve získaných a provedených statistických šetření problematiky domácího násilí je evidentní, že v případě takto položených citlivých dotazů může být těžké od respondentů získat pravdivou odpověď. V úvodním sdělení dotazníku, který jsem pečlivě zpracovala, je uvedeno, že dotazník je anonymní, a tudíž by respondenti neměli mít obavu z přímého označení jejich osoby. Přesto, nebo i právě v případě mužů, se může jednat zvlášť o choulostivou problematiku, jelikož společnost příliš nepřijímá muže v roli oběti násilí.

Ze sebraných a vyhodnocených dat vyplněných dotazníků mohu konstatovat, že také poměrně značné procento mužů se stalo někdy svědky domácího násilí. Odpovídalo tak 63 procent mužů z celkového počtu 53 dotázaných mužů, kteří na tuto otázku odpověděli v otázce č. 6 uvedeného dotazníku. Statistické zpracování této otázky je též graficky znázorněno. Z grafu jednoznačně vyplývá kladná odpověď u obou pohlaví.

Z grafu č. 6 dále vyplývá, že více než polovina dotázaných mužů byla někdy svědky domácího násilí. Z těchto dotázaných odpovědělo v otázce 8, že násilnou osobou byla v 10 případech žena. V dalších sledovaných odpovědích v otázce č. 10 a nepřímých vyjádření respondentů se žena nejčastěji dopouštěla násilného jednání na seniorech či dětech. V několika případech muži uvedli, že byli týráni ze strany manželky ekonomicky i psychicky.

Z výzkumů renomovaných institucí, jako je Bílý kruh bezpečí a jiné také však vyplývá, že ženy jsou častěji oběťmi domácího násilí, i když procento mužů není zanedbatelné. Zde je nutné rozlišit, co muži považují za domácí násilí a co ženy považují

za domácí násilí. Toto však již není předmětem mého vlastního zkoumání vzhledem k hloubce a rozsahu námětu.

Závěrem k této stanovené hypotéze dodávám, že předpoklad, že ženy budou častěji v roli oběti násilného jednání agresora než muži, byl vlastním výzkumem sice naplněn, přesto však i muži se setkávají s násilným jednáním, a to i ze strany žen. Tuto skutečnost dokládá vyhodnocení tabulky číslo 8, kde muži odpověděli v 31% z celkového počtu dotázaných mužů, že násilnou osobou byla žena.

K stanovené **hypotéze číslo 2** se vztahuje otázka č. 7, navazující na předchozí otázku č. 6. V bodě 7 jsou respondenti dotazováni, v případě kladné odpovědi v otázce č. 6, v jaké pozici byli, jakožto svědci domácího násilí. Tato hypotéza předpokládá, že *ženy budou v pozici svědka domácího násilí nejčastěji jako manželky*.

Z tabulky zpracovaných dat vyplývá, že ženy byly nejčastěji v pozici manželky jako svědkyně v 57% z odpovědí žen, muži naopak v pozici syna jako svědka domácího násilí, a to v procentuálním vyjádření 57 procent.

Vzhledem k tomu, že značná část respondentů pochází z řad klientů Občanské poradny Nymburk, o. s., jakožto neziskové organizace pro pomoc obětem trestných činů a obětem domácího násilí, a tvoří ji především ženy, vycházím z předpokladu, že převážná část těchto žen byla někdy svědky či obětí domácího násilí. Tento fakt bohužel nejde z postavení otázky v dotazníku jednoznačně ověřit či rozlišit, jelikož jsem nechtěla dotazník zaměřit pouze na oběti domácího násilí, ale na mnohem širší spektrum obyvatel - respondentů. Přesto se domnívám, že procentuální míra kladných odpovědí žen vyplývá právě z tohoto předpokladu.

Překvapivě i muži se projeví v otázce č. 6 převážně kladně, a to v 63% z celkového počtu dotázaných mužů, kterých odpovědělo 51 v této otázce. V návaznosti na otázku č. 7, muži byli nejčastěji v roli syna jako svědka domácího násilí, ale také manžela, kde četnost odpovědí byla 31% z celkového počtu dotázaných mužů.

Zajímavostí je i vypočítaný výskyt týraných mužů z řad homosexuálů, tomuto údaji odpovídá částečně pozice druha, která se vyskytovala u mužů v 13 procentech. K tomuto závěru jsem dospěla po zpracování dat u odsouzených mužů. Zjištěný vzorek respondentů není příliš rozsáhlý, nicméně jde, myslím si, o zajímavou skutečnost, neboť násilí se vyskytuje i v homosexuálních párech.

Z analýzy získaných dat mě též překvapilo, že velmi málo žen i mužů bylo někdy v pozici družky či druha jako svědka domácího násilí. Ženy se v této pozici ocitly pouze

v počtu 11 žen z celkového počtu 63 dotázaných. U mužů byla četnost ještě menší. Pouze 4 muži vybrali tuto možnost, což činí 13% z celkového počtu dotázaných mužů, kteří na tuto otázku odpověděli. Souhrnně se dá říci, že muži nejvíce zažili domácí násilí v dětském věku a byly přitom přítomny i jiné osoby. Toto dokládá tabulka č. 11, kde muži odpověděli v 72% kladně na otázku, že při jednání násilného pachatele byly přítomny i jiné osoby.

K závěrečnému hodnocení hypotézy č. 2 dodávám, že ženy, dle předpokladu, byly nejčastěji v pozici manželky, a to v již zmíněných 57% z počtu dotázaných žen, které na otázku č. 7 odpověděly, takže hypotéza byla, dle předpokladu stanoveného na počátku výzkumné šetření, potvrzena.

Hypotéza č. 3 vyhodnocuje informovanost obyvatel o možnostech hledání pomoci v případě domácího násilí. K jmenované hypotéze se ve výzkumném šetření vztahuje hlavní otázka č. 13 se statistickým vyhodnocením dat v tabulce označené číslem 13 a též grafickým znázorněním pod téže číslem.

Předpokládám, že ženy budou projevovat větší míru informovanosti o možnostech hledání odborné pomoci než muži. Tato skutečnost byla jednoznačně potvrzena v 73% z celkového počtu 63 dotázaných žen, které se v odkazu na číslo 6 otázky dotazníku staly svědky domácího násilí.

Na straně druhé, 27 procent těchto žen neví, kde hledat odbornou pomoc. Zjištěné výsledky vybízejí k položení otázky, co je důvodem toho, že ženy, ale na druhou stranu převážná část mužů, kterých bylo 69%, neví, kde hledat odbornou pomoc. Jestliže tato zjištění vztáhnou k otázce č. 2, která se táže na místo bydliště, je otázkou, zda-li tímto důvodem nemůže být jistá izolovanost či menší dostupnost informací u těch respondentů, kteří žijí na vesnici. Z plného počtu respondentů, ženy žijí srovnatelně, v procentuálním vyjádření 49% ku 50%, na vesnici i ve městě, tudíž by se dalo předpokládat, že informovány mohou být dostatečně. Na straně mužů také převážná část z nich žije ve městě, a v 18 procentech z celkového počtu mužů dokonce ve velkoměstě.

Vztáhnou-li položenou hypotézu i na vzdělání, kterého se dotýká otázka č. 4 dotazníku a tabulka zpracovaných dat číslo 4, a budu-li vycházet z předpokladu, že úroveň dosaženého vzdělání může do jisté míry ovlivňovat schopnost analýzy a interpretování získaných informací a též schopnost s těmito informacemi dále pracovat, může být i toto alespoň z části důvodem velmi nízké informovanosti o možnostech hledání odborné pomoci zejména u mužů, kteří negativně odpověděli již ve shora uvedených 69 procentech z odpovědí na otázku č. 13.

Z analýzy získaných dat zpracovaných v tabulce a grafu číslo 4 vyplývá, že muži v dotazníkovém šetření byli zastoupeni nejvíce se základním vzděláním (41%) a se vzděláním stupně vyučení (32%). Z řad žen bylo vyhodnocením dat zjištěno stejných výsledků, tj. i ženy dosahovaly v dotazníkovém výzkumu nejvyššího stupně vzdělání vyučené, a to v 37%, a se základním vzděláním, které bylo zastoupeno v 33 procentech z celkového počtu dotázaných žen.

Důvodem tohoto překvapivého zjištění může být fakt, že jednu ze skupin respondentů tvořili studenti střední a vyšší odborné školy, tudíž je logický předpoklad, že v době sběru dat, v době školního roku, převážná část studentů respondentů měla pouze základní vzdělání.

Závěrem k hypotéze č. 3 lze uvést, že informovanost žen, ve výsledku vlastního výzkumného šetření, je převažující nad negativními reakcemi. Avšak nelze pominout ani opačnou skutečnost, která je, dle mého názoru, dána právě velkou skupinou studujících respondentů. Počtu negativních odpovědí by částečně odpovídaly počty studentů, kteří se do dotazníkového šetření zapojili.

Hypotéza č. 4 *předpokládala, že muži budou projevovat častěji předsudky k problematice domácího násilí než ženy.*

V dotazníkovém šetření jsem se v návaznosti na stanovenou hypotézu jsem zjišťovala, jaké jsou předsudky respondentů v oblasti problematiky domácího násilí. K této hypotéze se primárně vztahuje otázka číslo 16, kde jsou respondenti dotazováni, jak nahlíží na tuto problematiku. Ze zjištěných údajů a zpracováním dat do tabulky č. 16 a následně do grafu číslo 16, jsem dospěla k závěru, že naprostá většina všech dotázaných, tj. 72% procent mužů i žen, se domnívá, že násilí do vztahu mezi mužem a ženou nepatří. Na straně žen byly vybrané možnosti jednoznačnější. K tomuto názoru se přiklonilo 89% žen z celkového počtu dotázaných žen, které odpověděli na tuto otázku.

U mužů byla fluktuace odpovědí vyšší. Z dotázaných mužů 14 z celkového počtu se domnívá, že násilí mezi partnery je soukromou záležitostí, do které by se okolí nemělo plést. O tomto svědčí fakt, že ženy jsou v tomto ohledu sdílnější a ochotnější případné problémy řešit i mimo partnerství či okruh rodiny. Značné procento mužů také zastává názor, že občasná facka ve vztahu neuškodí. Takto odpovědělo 18 procent mužů.

Překvapivě stejné procento žen i mužů, tj. 2% z celkového počtu žen a mužů, kteří na tuto otázku odpověděli, se přiklání k názoru, že žena má ve vztahu poslouchat.

K této otázce bych mohla alespoň z části uvést v návaznosti na shora uvedenou hypotézu některé odpovědi uvedené v otázce číslo 15, která byla z důvodu nedostatečnosti odpovědí z výzkumného šetření a následné analýzy dat, vypuštěna.

V otázce číslo 15 uvedeného dotazníku byli respondenti dotazováni, jaký postoj zastávají nebo zastávali jejich rodiče ohledně problematiky domácího násilí. Zde jsem se nesetkala s přílišnou četností odpovědí, důvodem může být neznalost názorů respondentů v souvislosti s postoji k této věci jejich rodičů nebo také, jak se domnívám, citlivost samotného tématu, o kterém se v rodině asi příliš nemluví. Z odpovědí respondentů, kteří otázku vyplnili svým názorem, resp. názorem svých rodičů, bylo zřejmé, že pokud v rodině docházelo k násilí mezi partnery nebo jinými členy rodiny. Tito se ocitli v roli samotné oběti, například syna či dcery, či v roli pozorovatele, tedy svědka domácího násilí.

Respondenti, kteří vyjádřili názor svých rodičů uváděli, že násilí do vztahu mezi mužem a ženou nepatří, není správné a neschvalují ho, přesto však zejména ženy zůstávaly v násilném vztahu, přestože věděly, že jim jejich partner ubližuje a strpěly toto jeho jednání.

V odkazu na otázku číslo 12, týkající se subjektů pomoci, převážná část mužů v případě konfliktu s domácím násilím o pomoc nežádala nebo jim nikdo nepomohl. Rozhodla tak převážná část mužů, kteří na tuto otázku odpověděli. Celkem tyto možnosti tvořili 75 % z dotázaných mužů. Z tohoto zjištění lze usuzovat, že mužská část populace nerada hovoří o tomto problému a v případě možné pomoci o pomoc nežádá či, jak vyplynulo z otázky číslo 13, většina mužů ani neví, kde odbornou pomoc hledat.

V návaznosti na shora uvedené lze konstatovat, že můj předpoklad vyjádřený v hypotéze číslo 4, že muži budou projevovat častější předsudky k problematice domácího násilí, se naplnil, neboť ze zjištěných údajů z tabulky číslo 16 je patrné, že muži projevují větší míru tolerance k domácímu násilí.

V hypotéze č. 5 jsem se zaměřila na rozdílnost v názorů obou pohlaví ohledně legislativy České republiky v oblasti domácího násilí. Tato hypotéza předpokládá, že *muži budou častěji souhlasit s názorem, že Česká republika dostatečně chrání oběti domácího násilí než ženy.*

Na základě teoretických poznatků získaných studiem odborné literatury a dalších zdrojů z problematiky domácího násilí, jsem vytvořila otázky, týkající se předmětné hypotézy, konkrétně jsou především vymezeny pod pořadovými čísly 14 a 17 uvedeného dotazníku. Otázky, které se vztahují k uvedené hypotéze jsou vyhodnoceny a poté graficky

znázorněny v grafech číslo 14 a 17, které zobrazují výsledky procentuálního vyjádření statisticky zpracovaných dat dle obou pohlaví.

Otázka č. 14 zpětně odkazuje na otázku č. 12, ve které jsou respondenti dotazováni, zda-li se jim snažil někdo pomoci v případě konfliktu. Jednou z možností byla právě policie, jakožto státní orgán. Na základě odpovědí na tuto kategorii možné odpovědi byla také sestavena a vyhodnocena tabulka dat pod číslem 12 empirického výzkumu.

Z uvedené tabulky č. 14, která se týká postupu státních orgánů při řešení případů domácího násilí, je patrné, že tuto možnost vybralo pouze 19 respondentů z celkového počtu 95 osob, které vybraly v otázce č. 12 zvolenou pomoc od policie.

Poměrně uspokojivým zjištěným faktem je, že policie, jestliže zasahovala při řešení případu domácího násilí, postupovala kvalifikovaně, ve většině i se zájmem.

Mým předpokladem bylo, že muži budou častěji projevovat souhlas s tím, že Česká republika dostatečně chrání oběti domácího násilí. Tuto domněnku jsem vyslovila s ohledem na to, že častější obětí či svědky domácího násilí jsou ženy a policie bývá přivolána více na pomoc ženám při řešení konfliktu s násilným partnerem než mužům.

V odkazu na tento fakt a bod číslo 6 v dotazníku, kde byla položena otázka, zda byli muži či ženy někdy svědky domácího násilí, odpovědělo z žen 76% kladně. Celkově muži i ženy souhlasili v 71% z celkového počtu dotázaných.

V tabulce dat k otázce č. 14 je jednoznačně čitelné, že nejvíce se snažila pomoci policie ženám, odpovědělo tak 17 žen z celkového počtu 19 respondentů, kteří na tuto otázku odpověděli. Dále z otázky č. 17, která se přímo dotýká stanovené hypotézy, je patrné, že se k tomuto bodu v dotazníku opět vyjádřilo více žen než mužů. K této otázce bylo schopno se vyjádřit větší množství respondentů, a to v počtu 134 odpovědí. Počet odpovědí vychází z otázky č. 5, kde byli respondenti dotazováni, zda-li rozumí pojmu „domácí násilí“. Ze shora uvedené tabulky vyplývá, že většina žen se domnívá, že oběti domácího násilí nejsou dostatečně chráněny zákony České republiky. Negativně se vyjádřilo 72% z celkového počtu 83 dotázaných žen. Naopak muži projevili většinový souhlas s danou otázkou, a to v 71%. Tedy názor obou pohlaví je naprosto opačný, avšak v procentuálním vyjádření téměř shodný.

Moje domněnka stanovená na počátku výzkumného šetření se potvrdila, tj. mužská část dotazovaných se domnívá, že oběti domácího násilí jsou dostatečně chráněny zákony České republiky.

Závěr

Domácí násilí je celospolečenský problém, o kterém se v současné době často hovoří. Může se vyskytnout kdekoli, ve všech společenských a sociálních třídách. Může se objevit jak u čerstvě zamilovaných párů, tak u dlouholetých vztahů, tudíž nehraje roli ani to, jak dlouho partnerský vztah trvá. Týká se vztahů, které prošli krizemi i zdánlivě vztahů klidných a harmonických. Násilí má společného jednoho jmenovatele, a to je soukromí. Ve většině případů se násilí odehrává beze svědků, a tudíž zůstává dlouhou dobu skryto.

Novodobé české právo vždy zakazovalo násilí proti člověku a postihovalo je sankcemi, i vězením. Nový zákon se v mnoha ohledech inspiroval zahraniční právní úpravou. Z historických důvodů totiž trestní právo, nejen v Česku, nejdříve propracovalo ochranu práv podezřelého či obviněného, zatímco účinná ochrana obětí trestných činů se do zákonů postupně dostává teprve v novější době.

Domácí násilí je považováno za „**genderově podmíněný zločin**“. Násilí se ve většině případů dopouštějí muži na svých partnerkách, mezi oběťmi mohou být ale i děti a starí rodiče. Příčiny domácího násilí nelze hledat v pracovním či osobním stresu, v alkoholu či užívání drog, ale v nerovnováze mezi partnery, a také v toleranci domácího násilí společností.

Násilí v rodině je většinou celkově vnímáno jako tabu. Vyjadřuje věci a situace, o kterých se nemluví či je dokonce zakázáno se na ně ptát. Zneužívané ženy často nesou i sociální důsledky. Zůstávají izolované, jestliže nemají kontakty na přátele, rodinu či odborníky na danou problematiku. Známý jsou i případy, kdy žena své sociální postavení ztratí, když zveřejní, že je týrána, a rodina či přátele se na základě tohoto od ní odvrátí. Každý však nedokáže pochopit situaci oběti. Rodina ani přátelé nechápou, proč oběť s agresorem zůstává. Důvodem toho, proč se oběť cítí sama a nepochopená, může být třeba to, že jsou si agresorem blízcí, nejsou připraveni svěřit se se svými zážitky nebo se bojí pomsty agresora.

Dalším z dramatických aspektů domácího násilí je, že působí na děti. Děti se násilí účastní pasivně tím, že přihlížejí neshodám rodičů nebo jsou samy bity. Obě tyto situace mají negativní důsledky. Mohou se stát samy agresivními osobami, trpět poruchami pozornosti, depresemi. Začnou násilí vnímat jako běžnou součást normálního života.

Mýty ohledně pachatelů jsou ještě výraznější. Dvě třetiny občanů soudí, že lidé, kteří se chovají na veřejnosti slušně a korektně, se domácího násilí nedopouštějí. Sociální stereotypy vázané na vzdělání či profesi zkreslují pohled na domácí agresory. Řada lidí se domnívá, že se domácí násilí týká sociálně slabých rodin a další jsou přesvědčeni, že k domácímu násilí dochází zejména mezi nevzdělanými partnery.

Panuje také značná rozdílnost mezi ženami a muži v otázkách tolerance k domácímu násilí a k jejich pachatelům. Z vlastního výzkumu dotázaných je **72%** přesvědčeno, násilí do vztahu mezi mužem a ženou nepatří.

Názory se také liší ohledně intervence ze strany státu. Muži považují vměšování do vnitřních záležitostí rodin represivně, u žen je aktivnější role státu spojována s pozitivními asociacemi, a to jako ochrana před útoky násilníka či pomoc týraným osobám. Z výzkumu, který jsem prováděla však vyplynulo, že **56%** mužů a žen si nemyslí, že Česká republika dostatečně chrání svými zákony oběti domácího násilí.

Z mého vlastního výzkumu dále vyplynulo, že respondenti neznají, resp. nejmenovali názory rodičů na tuto problematiku, a zároveň se domnívají, že násilí je jejich soukromá záležitost, do které by se nemělo okolí plést.

Uvedenou diplomovou práci jsem vypracovala pečlivě a svědomitě. Ve studiu dané problematiky jsem se opírala o českou odbornou literaturu, ale i zahraniční zdroje, výstupy sociologických výzkumů a empirických šetření. Na základě studia teoretické části jsem vypracovala vlastní empirický výzkum zaměřený na zkušenosti žen a mužů s domácím násilím a dalších tématech s tím souvisejících a shora uvedených.

Seznam použitých zdrojů a literatury

- AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION. (1994). Diagnostický a statistický manuál mentálních poruch. [Diagnostic and statistical manual of mental disorders] (4 rev. ed.). Citováno 20. 3. 2012. Dostupné na <http://www.apa.org/> [online]
- ATKINSON, R. L. et al. (2003). *Psychologie* (2 th ed.). Praha: Portál. ISBN 80-7178-640-3
- BERKOWITZ, L. (1993). *Aggression It's causes, consequences, and control*. New York: McGraw-Hill, Inc.
- BERKOWITZ, L. (1989). Frustration-Aggression Hypothesis: Examination and Reformulation. *Psychological Bulletin*, 106, 59-73.
- BURIÁNEK, J. & KOVAŘÍK, J. (ed. 2006). *Domácí násilí-násilí na mužích a seniorech*. Praha/Kroměříž: Triton. ISBN 80-7254-914-6
- BUSKOTTE, A. (2007). *Z pekla ven*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-1786-6
- CARROLL, B. J. & STEINER, M. (1978). The psychobiology of premenstrual dysphoria: The role of prolactin. *Psychoneuroendocrinology*, 3, 171-180
- CHRÁSKA, M. (2007). *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4
- CONWAY H. L. (2007). *Domácí násilí: Příručka pro současné i potenciální oběti*. Praha: Albatros. ISBN 978-80-00-01550
- DALTON K. (1964). *The pre-menstrual syndrome*. Springfield: Thomas
- DUTTON, D. G. (1998). *The abusive personality*. NY: Guilford.
- ČERMÁK, I. (1999). *Lidská agrese a její souvislosti*. Brno: Fakta. ISBN 80-902614-1-8
- ČÍRTKOVÁ, L. (2008). *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2207-8
- ČÍRTKOVÁ L. (2004). *Forezní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 80-86473-86-4
- ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ P. et al. (2007). *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2014-2
- FOLLINGSTAD, D. R. (1991). Sex differences in motivation and effect in dating violence. *Family Relations*, 40, 51-57
- GEIST, G. (2002). *Psychologický slovník* (2th ed.). Praha: Vodnář. ISBN 80-86226-07-7
- GELLES, R. J. (1997). *Intimate Violence in Families*. (3th ed.) University of Pensilvania: Sage Publications. ISBN 978-0761-901-23-5
- GIDDENS, A. (1999). *Sociologie*. Praha: Argo. ISBN 80-7203-124-4

- HOLTZWORTH-MONROE, A. & STUART, G.L. (1994). Typology of Male Batterers: Three Subtypes and the Differences Among Them. *Psychological Bulletin*, 116 (3), 476-497
- JOHNSON, M. P. (1995). Patriarcha Terrorism and Common Couple Violence: Two Forms of Violence Against Women. *Journal of Marriage and the Family*, 57, 283-294
- KOUKOLÍK, F. & DRTILOVÁ, J. (1996). *Vzpoura deprivantů*. Praha: Makropulos. ISBN 80-9017-76-8-9
- MACH, J. & ŠMOLKA, P. (1999). *Když Vás trápí někdo blízký*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-337-4
- MARVÁNKOVÁ-VARGOVÁ, B, POKORNÁ D. & TOUFAROVÁ, M. (2008). *Partnerské násilí*. Praha: Linde. ISBN 978-80-86131-76-4
- PROFEM, o. p. s. (2002). *Vaše právo – právní pomoc ženám, obětem domácího násilí* (5th ed.) [Brochure]. Praha: Autor. ISBN 978-80-903626-4-2
- OBČANSKÁ PORADNA NYMBURK, o. s. Intervenční centrum Nymburk. (2010). Centrum pro pomoc obětem. *Projekt „Prevence proti domácímu násilí a trestné činnosti II“*. [Brochure]. Nymburk: Autor
- OCHBERG, F. M. (1982). *Victims of Terrorism*. Boulder, CO: Westview Press. ISBN 0-89158-463-3
- PERSEFONA, o. s. (2010). *Pomoc obětem domácího násilí pro pracovníky pomáhajících profesí*. [Brochure] Praha: Autor
- PIKÁLKOVÁ, S. et al. (2004). *Mezinárodní výzkum násilí na ženách*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR. ISBN 80-7330-054-0
- POLICIE ČR. Zpravodajství územních útvarů Police ČR. (no dat.). *Domácí násilí: Nebud'me slepí k domácímu násilí*. Citováno 3. března, 2012 z <http://www.policie.cz/clanek/domaci-nasili-644841.aspx> [online]
- PRAŠKO, J. et al. (2003). *Stop traumatickým vzpomínkám: jak zvládnout posttraumatickou stresovou poruchu*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-811-2
- ROSA, o. s., VARGOVÁ, B. & VAVROŇOVÁ, M. (2006). *Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci: Manuál pro efektivní interdisciplinární spolupráci v případech domácího násilí*. [Brochure]. Praha: Soudy, s. r. o.
- RADA EVROPY. Citováno 20. 3. 2012. Dostupné na <http://www.coe.int/> [online]
- RUHL, D. (1996). Definition of Domestic Violence. In: *Western Australian Health Policy and Implementation Plan to Address Family and Domestic Violence*. Perth, WA: Government of Western Australia, Department of Community Development, Family and Domestic Violent Unit

- SOUTHALL BLACK SISTERS. Citováno 20. 3. 2012. Dostupné na <http://www.southallblacksisters.org.uk/> [online]
- SPELLACY, F. (1978). Neuropsychological discrimination between violent and non-violent men. *Journal of Clinical Psychology*, 34, 49-52
- STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR. (2001). *Domácí násilí*. [Brochure] Praha: Autor
- STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR. (2006). *Domácí násilí II*. [Brochure] Praha: Autor
- STETS, J. E. & STRAUS, M. A. (1990). Gender differences in reporting marital violence and its medical and psychological consequences. In: Straus, M. A., Gelles, R. J. (eds.). *Psychical violence in American families: Risk factors and adaptations to violence in families*. New Brunswick, NJ: Transaction Publishing
- STRAUS, M. A. & GELLES, R. J. & STEINMETZ, S. K. (2006). *Behind Closed Doors: Violence in the American family*. New York: Doubleday/Anchor. ISBN 978-1412805919
- STRÍLKOVÁ, P. & FRYŠTÁK, M. (2009). *Vykázání jako prostředek ochrany před domácím násilím*. Ostrava: KEY Publishing. ISBN 978-80-7418-020-0
- ŠEVČÍK, D. & ŠPATENKOVÁ, N. (2011). *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál. ISBN. 978-80-7367-690-2
- THE WOMAN'S AID FEDERATION RESEARCH GROUP. Citováno 20. 3. 2012. Dostupné na <http://www.womensaid.org.uk/> [online]
- VODÁČKOVÁ, et al. (2007). *Krizová intervence* (2th. ed.). Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-342-0
- WALKER, L. E. A. (1979). *Battered Woman*. New York, NY: Harper and Row. ISBN 978-0060907426
- ZÁKON Č. 135/2006 SB., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lucie Kalousková
Katedra:	Katedra psychologie a patopsychologie
Vedoucí práce:	PhDr. Holásková Kamila, Ph.D.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Psychologické aspekty domácího násilí
Název v angličtině:	Psychological aspects domestic violence
Anotace práce:	Diplomová práce se zaměřuje na domácí násilí. Seznamuje se současnými poznatky a přináší ucelený pohled na tento fenomén. Pojednává o formách, znacích, mýtech o domácím násilí, cyklu domácího násilí. Dále pak o agresivitě, posttraumatické stresové poruše, syndromu týrané ženy, stockholmskému syndromu. Zabývá se i pomocí obětí domácího násilí, krizovou intervencí, bezpečnostním plánem, zmíněny jsou i intervenční centra.
Klíčová slova:	Domácí násilí, partnerské násilí, oběť, agresor, agrese, násilí na ženách, násilí na mužích, mýty, posttraumatická stresová porucha, syndrom týrané ženy, intervenční centra, bezpečnostní plán
Anotace v angličtině:	This diploma thesis deals with the problem of the domestic violence, inform about current pieces of knowledge and brings more comprehensive view to this phenomenon. Explain a summary as forms, characteristic of domestic violence, myths about domestic violence, cycle domestic violence. Next aggression, Posttraumatic Stress Disorder, Battered Woman's Syndrom and Stockholm's Syndrom. Occupy help victims of domestic violence, crisis intervention, (plan of) safety measures, mention are intervention centers.
Klíčová slova v angličtině:	Domestic violence, partner violence, victim, aggressor, aggression, women abuse, men abuse, myths, Posttraumatic Stress Disorder, Battered Woman's Syndrom, intervention centers, (plan of) safety measures
Přílohy vázané v práci:	1 CD
Rozsah práce:	84 s.
Jazyk práce:	CZ

Resumé

Diplomová práce se zaměřuje na psychologické aspekty domácího násilí. Seznamuje se současnými poznatky a přináší ucelený pohled na tento fenomén. Použita je odborná literatura a prameny, týkající se tohoto tématu. Teoretická část je rozdělena do šesti kapitol. Pojednává o formách, znacích, mýtech o domácím násilí, cyklu domácího násilí. Dále pak o agresivitě, posttraumatické stresové poruše, syndromu týrané ženy, stockholmskému syndromu. V neposlední řadě se zabývá i pomocí obětem domácího násilí, krizovou intervencí, bezpečnostním plánem, zmíněny jsou i intervenční centra.

Výzkumná část je zaměřena na zjišťování názorů mužů a žen na problematiku domácího násilí. Zde jsou sledovány rozdíly v odpovědích obou pohlaví.

Resume

This diploma thesis deals with the problem of the psychological aspects domestic violence, inform about current pieces of knowledge and brings more comprehensive view to this phenomenon. The theoretical part of the thesis is divide into six chapters. In the first chapter is explain a summary as forms, characteristic of domestic violence, myths about domestic violence, cycle domestic violence. Next chapter about aggression, Posttraumatic Stress Disorder, Battered Woman's Syndrom and Stockholm's Syndom. Final row occupy help victims of domestic violence, crisis intervention, (plan of) safety measures, mention are intervention centers.

The research part is direct men and women opinions as to the problem connected with the domestic violence. In this place are follow difference in answers of them gender.

Seznam zkratek

5HT - serotonin

Ach - acetylcholin

Aj. - a jiné

APA - American psychological Association

Apod. - a podobně

BWS - Battered Woman Syndrom

CAN - Child Abuse and Neglect

DA - dopamin

DSM-III, DSM-IV - Mezinárodní klasifikace metod

Např. - například

Ne - noradrenalin

Popř. - popřípadě

PTSP - Posttraumatic Stress Disorder

SARA - Spousal Assault Risk Assessment

THC - tetrahydrocannabinol

Tzn. - to znamená

Přílohy

Příloha 1	Intervenční centra
Příloha 2	Katalog otázek metody SARA
Příloha 3	Pomáhající neziskové organizace
Příloha 4	Azylové domy
Příloha 5	Dotazník

Příloha 1 Intervenční centra

IC NYMBURK (dále pobočky Kolín, Milovice, Brandýs nad Labem)

Nám. Přemyslovců 14/11
budova České spořitelny, 2. patro
288 02 NYMBURK
tel: 775 561 845
e-mail: info@pomocobetem.cz
web: www.opnymburk.cz

e-mail: ic.vysocina@volny.cz
web: www.psychocentrum.cz

IC LIBEREC

Tanvaldská 269
463 11 LIBEREC 30
tel: 482 311 632
e-mail: nfo.ic@csslk.cz
web: www.csslk.cz

IC Kladno

Jana Palacha 1643
KLADNO
tel: 312 292 333
e-mail: ic.stredocesky@seznam.cz

IC MSK I.-OSTRAVA (Ostrava, Opava, Nový Jičín)

28. října 124
702 00 OSTRAVA
tel: 597 489 207, 597 489 204
e-mail: ic.ostrava@bkb.cz
web: www.bkb.cz

IC BRNO

Sýpka 25
613 00 BRNO
tel.: 541 213 732, 739 078 078
e-mail: donacentrum@donacentrum.cz
web: www.donacentrum.cz

IC MSK II.-OSTRAVA (Frýdek – Místek, Karviná, Bruntál)

Opletalova 4/607
736 01 HAVÍROV – ŠUMBARK
tel: 596 611 239, 739 500 634 –
e-mail: ic.havirov@slezskadiakonie.cz
web: www.slezskadiakonie.cz

IC ČESKÉ BUDĚJOVICE

Kanovnická 11/390
370 01 ČESKÉ BUDEJOVICE
tel: 386 323 016, 603 281 300
e-mail:
intervencnicentrum@charitacb.cz
web: www.charitacb.cz

IC OLOMOUC

Na Vozovce 26
779 00 OLOMOUC
tel.: 585 754 736, 774 406 453
e-mail: intervencnicentrum@ssp-ol.cz
web: www.ssp-ol.cz

IC HRADEC KRÁLOVÉ

Velké náměstí 34
500 03 HRADEC KRÁLOVÉ
tel.: 495 530 033m 774 591 383
e-mail:
intervencni.centrum@hk.caritas.cz
web: www.hk.caritas.cz/ochhk

IC PARDUBICE

Erno Košťála 980
530 12 PARDUBICE
tel.: 466 260 528, 774 755 744
e-mail: ic.pardubice@skpcentrum.cz
web: www.skp-centrum.cz

IC JIHLAVA

Pod Příkopem 4
586 01 JIHLAVA
tel: 567 21 55 32, 606 520 546

IC PLZEŇ

Cukrovarská 16
326 00 PLZEN
tel: 777 167 004

e-mail: krize@dchp.cz
web: www.charita.cz/plzen

IC PRAHA

Šromova 861
198 00 Praha 9 – Černý Most
tel.: 281 911 883, 604 231 085
e-mail: icpraha@csspraha.cz
web: www.csspraha.cz

IC RAKOVNÍK

Žižkovo nám.169/I
269 01 RAKOVNÍK
tel.: 313 502 588, 605 765 883
e-mail: ic.stredocesky@seznam.cz
web: www.ic-rakovnik.cz

Zdroj. Citováno 20. 3. 2012. Dostupné na www.azylovedomy.cz [online]

Příloha 2 Katalog otázek metody SARA

SARA DN – Katalog otázek

Strukturované otázky z katalogu SARA DN pomáhají odhalit rizikové faktory u násilné osoby. Pět otázek odhaluje rizikové činitele u násilné osoby v aktuálním vztahu. Navazujících pět umožní urychleně určit rizikové faktory u násilné osoby podle obecných sklonů k násilí, tj. násilných projevů na veřejnosti. Zbývajících pět otázek napomáhá identifikovat rizikové činitele týkající se zranitelnosti osoby ohrožené domácím násilím.

Oddíl 1 – Násilí vůči blízké ohrožené osobě

- Dopouští se násilná osoba závažného fyzického nebo sexuálního násilí?
- Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly?
- Dochází ke stupňování fyzického/sexuálního násilí nebo výhrůžek a úmyslů ze strany násilné osoby?
- Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení?
- Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí?

Oddíl 2 – Obecné sklony násilné osoby k násilí

- Dopouští se obecné kriminality?
- Jsou informace o problémech v předchozích vztazích?
- Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy?
- Má násilná osoba problémy s toxikomanií a jinými závislostmi?
- Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví?

Oddíl 3 – Zranitelnost ohrožené osoby

- Chová se ohrožená osoba rozporuplně ve vztahu k násilné osobě?
- Má z násilné osoby extrémní strach?
- Má ohrožená osoba problém se zajištěním svého bezpečí?
- Existují objektivní překážky, které brání zajištění bezpečí pro ohroženou osobu (nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání)?
- Má ohrožená osoba závažné osobní problémy?

Zdroj: Citováno 21. 3. 2012. Dostupné na

http://www.muklasterec.cz/dokumenty/policie/dn_katalog_otazek.pdf [online]

Příloha 3 Pomáhající neziskové organizace

ACORUS, o. s.

- nonstop telefonní linka: **283 892 772**
- e-mail: info@acorus.cz
- fax: 283 890 671

Bílý kruh bezpečí - poradna BKB Olomouc

- Švermova 1, 772 00 Olomouc
- el./fax: 585 423 857
- e-mail: bkb.olomouc@bkb.cz

DONA linka

- telefon: 251 511 313
- provoz: NONSTOP
- e-mail: dona@donalinka.cz
- WWW: <http://www.donalinka.cz>

La Strada Česká republika, o.p.s.

- P. O. Box 305, 111 21 Praha 1
- telefon: +420 222 721 810
- e-mail: lastrada@strada.cz

proFem o.p.s.

- Plzeňská 66, 150 00 Praha 5
- tel./fax: 00420 224 910 744
- e-mail: info@profem.cz

Sdružení Linka bezpečí

- Ústavní 91/95
181 21 Praha 8
- tel: 266 727 979, fax: 266 727 976
- e-mail: info@linkabezpeci.cz
- www: [www: www.linkabezpeci.cz](http://www.linkabezpeci.cz)

ROSA - centrum pro týrané a osamělé ženy

- Podolská 242/25. 147 00 Praha 4
- tel./fax.: +420 241 432 466, SOS tel.: + 420 602 246 102 (Po-Pá: 9-18 hod.)
- email: info@rosa-os.cz - hlavní e-mail o.s. ROSA poradna@rosa-os.cz - internetové poradenství , azyl@rosa-os.cz - vedoucí azylového domu ROSA

Zdroj: Vlastní

Příloha 4 Azylové domy

Azylový dům Kladno

Josefa Hory 1971

KLADNO

tel.: 321 247 016

e-mail: azylovydumkladno@seznam.cz

Azylový dům svaté rodiny

Primáře Kareše 432

SEDLČANY

tel: 318 820 364, 608 919 915

e-mail: sedlcany_reditel@charita-adopce.cz

Azylový dům sv. Gerarda

Na Prádle 192

250 01 BRANDÝS NAD LABEM

tel.: 739 927 867

e-mail: brandys@charita-adopce.cz, poradna.brandys@charita-adopce.cz

Azylový dům Svaté Ludmily – Centrum pro podporu sociálně slabých rodin Farní charita Starý Knín

Mokrovraty 139

262 03 NOVÝ KNÍN

tel.: 318 593 381, 724 236 152

e-mail: fch-stary-knin@volny.cz

web: www.charita.novyknin.cz

Azylový dům Mělník

Na Malém Spořičově 819/4

276 01 MĚLNÍK 1

tel.: 315 635 334

e-mail: j.slajs@melnik.cz

Azylový dům sv. Jakuba pro muže bez přístřeší

Roháče z Dubé 131

266 01 BEROUN-ZAVADILKA

tel.: 311 621 783, 724 616 051

e-mail: jindrich.fchberoun@seznam.cz

Český červený kříž – oblastní spolek Beroun Azylový dům Berounka – komunitní centrum

Bezručova 928

266 01 BEROUN – MĚSTO

tel.: 311 611 725

e-mail: cckberoun@o2active.cz

Příloha 5 Dotazník

Vážení,

tento dotazník je **dobrovolný** a **anonymní**. Odpovědi na níže uvedené otázky budou použity ke statistickému vyhodnocení pro účel vypracování diplomové práce na téma domácí násilí. Prosím o pečlivé a pravdivé vyplnění. Vybranou odpověď/odpovědi **zakřížkujte**. Děkuji za spolupráci a za Váš čas věnovaný tomuto dotazníku.

1. Jakého jste pohlaví?

☐ muž ☐ žena

2. Kde žijete?

☐ vesnice ☐ město ☐ velkoměsto

3. Jaký je Váš rodinný stav?

☐ svobodná/svobodný
☐ vdaná/ženatý
☐ rozvedená/rozvedený
☐ vdova/vdovec

4. Jaké je Vaše nejvyšší ukončené vzdělání?

☐ základní ☐ vyučen ☐ středoškolské ☐ vysokoškolské

5. Rozumíte pojmu „domácí násilí“?

☐ ano ☐ ne

6. Byl/a jste někdy svědkem domácího násilí?

☐ ano ☐ ne

7. Pokud ano, v jaké pozici jste byl/a?

- ☐ dcera/syn ☐ manželka/manžel ☐ družka/druh

8. Kdo byl násilnou osobou?

- ☐ žena ☐ muž

9. Jaká byla četnost výskytu domácího násilí z časového hlediska?

- ☐ denně ☐ týdně ☐ měsíčně ☐ roky

10. Jaké byly následky násilného jednání agresora?

- ☐ fyzické
☐ psychické
☐ na dětech
☐ na seniorech
☐ sexuální
☐ ekonomické

11. Byly při jednání násilného pachatele přítomny i jiné osoby?

- ☐ ano ☐ ne

12. Pokud jste odpověděl/a ano, kdo se Vám snažil pomoci?

- ☐ policie
☐ rodina
☐ lékař
☐ kamarádi
☐ nikdo
☐ o pomoc jste nežádal/la

13. Věděl/a jste v době konfliktu nebo poté, kde hledat odbornou pomoc?

- ☐ ano ☐ ne

14. Jaký byl postup státních orgánů při řešení daného případu domácího násilí?

- ☐ kvalifikovaně a se zájmem
☐ kvalifikovaně a bez zájmu
☐ nekvalifikovaně a bez zájmu
☐ agresor byl spravedlivě potrestán

15. Jaký postoj zastávají/zastávali Vaši rodiče ohledně problematiky domácího násilí?

16. Jak nahlížíte na tuto problematiku vy sami?

- ☐ žena má poslouchat
☐ nějaká facka ve vztahu neuškodí
☐ oběť provokuje, proto je bita
☐ oběť si za všechno může sama
☐ problémy mezi partnery jsou jejich soukromá záležitost, do které by se okolí nemělo plést
☐ násilí do vztahu mezi mužem a ženou nepatří

17. Domníváte se, že Česká republika dostatečně chrání svými zákony oběti domácího násilí?

- ☐ ano ☐ ne